

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA**

Právní úprava státní sociální podpory a možnosti její změny

Bakalářská práce

Autor: Tereza Hadačová

Vedoucí práce: JUDr. Martin Šimák, Ph.D.

12.5.2008

Abstract

The bachelor's treatise deals with the issue of the state social support regulating the allowances provided to authorised person (family members) in certain socially recognised situation, when the state partly takes over the joint liability for the occurred social situation.

The thesis describes the historical development of social allowances paid by the state, contemporary legal regulations concerning the benefits as a.o. child allowance, social benefit, contribution to housing, parental benefit, benefits for foster care, birth grant, death allowance. Moreover it informs of the characteristics of the Act No. 117/1995 Coll. of the State Social Allowance, as amended, in connection to present regulation of the life minimum pursuant the Act No. 110/2006 Coll. of the Life and Existence Minimum. This concerns also the way of financing of state social support and continuity of the Czech system of state social support to that of European Union.

The target of the work was to map the current state of the issue and also to find out the opinions of the employees of the body of state social support on the valid legal regulation including the possible drafts of its possible change and to make up the comparison of changes in providing individual benefits in years 2006, 2007 and 2008. To achieve this goal, the qualitative method of the analysis of the document and questioning was applied. The technique of the research was secondary data analysis and standardised talk. The examined complex consisted of nine respondents with experience in the field of state social support, selected by the method of accidental choice from six different regions of the Czech Republic. These were managers with a long-term practice in the given system.

It follows from the research that the changes which came into effect on 1st January 2008 are being evaluated rather negatively based on the opinion that the Czech system of the state social support causes the growth of dependency of citizens on the state. The proposal of changes, formulated in this treatise based on the results of the research should concern first of all the child allowance, social supplement and more strict control concerning providing allowances.

Based on the gained information and achieved goals the thesis could be fecund asset in discussion about other legislative changes in the system of state social support with a positive impact on this system during its application in practice.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma Právní úprava státní sociální podpory a možnosti její změny jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím zdrojů uvedených v seznamu použité literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce Zdravotně sociální fakultou, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 12.5.2008

.....

Tereza Hadačová

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce panu JUDr. Martinu Šimákovi, Ph.D., za užitečné rady, věnovaný čas, vstřícnost a pomoc při zpracování mé bakalářské práce. Dále děkuji všem pracovníkům orgánů státní sociální podpory, kteří mi poskytli cenné informace v rámci sběru dat.

Obsah

Úvod	8
1. Současný stav	9
1.1. Vznik a vývoj práva sociálního zabezpečení	9
1.1.1. Historický vývoj	9
1.1.2. Vznik a vývoj státní sociální podpory	11
1.1.3. Přijetí zákona o státní sociální podpoře	11
1.2. Právní úprava státní sociální podpory	14
1.3. Státní sociální podpora	15
1.3.1. Přídavek na dítě	15
1.3.2. Sociální příplatek	16
1.3.3. Příspěvek na bydlení	17
1.3.4. Rodičovský příspěvek	18
1.3.4.1. Rychlejší čerpání	19
1.3.4.2. Klasické čerpání	19
1.3.4.3. Pomalejší čerpání	20
1.3.5. Porodné	20
1.3.6. Pohřebné	21
1.3.7. Dávky pěstounské péče	21
1.3.7.1. Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	21
1.3.7.2. Odměna pěstouna	22
1.3.7.3. Odměna pěstouna ve zvláštních případech	23
1.3.7.4. Odměna za výkon pěstounské péče v zařízení pěstounské péče	23
1.3.7.5. Příspěvek při převzetí dítěte	24
1.3.7.6. Příspěvek na zakoupení motorového vozidla	24
1.4. Základní charakteristiky zákona č.117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů	25
1.4.1. Organizační zabezpečení výplaty dávek	26

1.4.2. Životní minimum	27
1.4.3. Rozhodný příjem	28
1.4.4. Rodina, nezaopatřené dítě	28
1.5. Financování státní sociální podpory	29
1.6. Státní sociální podpora a Evropská unie	31
2. Cíl práce	33
3. Metodika	34
3.1. Použité metody a techniky sběru dat	34
3.2. Charakteristika zkoumaného souboru	35
3.3. Otázky pokládané respondentům	36
4. Výsledky	37
4.1. Odpovědi respondentů	37
4.2. Srovnání vybraných dávek v letech 2006, 2007, 2008	52
5. Diskuse	60
5.1. Diskuse k výsledkům rozhovorů	60
5.2. Diskuse k výsledkům sekundární analýzy dat	70
6. Závěr	74
7. Seznam použité literatury	76
8. Klíčová slova	79
9. Přílohy	80

Úvod

V průběhu celého života se člověk ocitá v různých obtížných situacích, z nichž některé by bez pomoci ostatních lidí, popřípadě bez jimi vytvořených institucí, zvládl jen velmi obtížně, některé možná vůbec ne. Právě pro případ takových situací stát zajišťuje sociální ochranu obyvatel. Jedním ze systémů této ochrany je v České republice dávkový systém státní sociální podpory. Přípravy provázející vznik této soustavy trvaly několik let, v roce 1995 byla uskutečněna první fáze realizace. Zavedení tohoto systému představovalo obrovský úkol, byl vytvořen pružný parametrický sociální systém umožňující reagovat na sociálně ekonomické potřeby státu a jeho obyvatel.

Prostřednictvím systému státní sociální podpory stát přispívá především rodinám s nezaopatřenými dětmi v případě uznané sociální situace, na jejíž řešení rodina vlastními silami a vlastními prostředky nestačí. Systém uplatňuje princip solidarity mezi vysokopříjmovými rodinami a rodinami s nízkými příjmy, dále solidarity bezdětných a rodinami s dětmi.

Sociální dávky mají svůj specifický život, mají svoji minulost, zákonitý i nahodilý vývoj, své vzájemné vztahy, možnosti a limity, bariéry, za nimiž se buď ztrácí smysl dávky, nebo na druhé straně narůstá riziko zneužití. Jednotlivé typy dávek řeší jedny a neřeší jiné sociální situace.

Od 1. 1. 2008 vstoupila v účinnost novela zákona č. 117/1995 o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Přináší tato novela pozitiva, nebo spíše negativa? To je otázka, na kterou se snažím ve své práci nalézt odpověď, společně s možnými návrhy na jejich efektivnější úpravu.

Tuto problematiku jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala, neboť se domnívám, že pro mou budoucí profesi v sociální oblasti je velmi důležité orientovat se v tomto systému, abych jednou mohla nejen předávat dál své vědomosti a zkušenosti získané psaním této práce, ale také pomáhat klientům v uplatňování jejich práv a nároků.

1. Současný stav

1.1. *Vznik a vývoj práva sociálního zabezpečení*

Zabezpečení občanů v nemoci, mateřství, při invaliditě, ve stáří a při ztrátě živitele je problémem každé společnosti. Forma a úroveň řešení především závisí na stupni jejího rozvoje. Formy ekonomické činnosti podmiňují nejen způsob života pracujících členů společnosti, ale i těch, kteří ještě nebo již pracovat nemohou. Vývoj je ovlivňován nejen ekonomickou nutností, ale také demografickou strukturou obyvatelstva, zájmy lidí na řešení jejich potřeb, intenzitou, s jakou byly tyto zájmy prosazovány, sociálními tradicemi a převládajícími etnickými názory ve společnosti, včetně úrovně lékařských věd a hygienické kultury obyvatelstva, rozvoje bezpečnostních opatření, stupně urbanizace atd. (28)

1.1.1. *Historický vývoj*

Ve středověku převládal názor, že péče o práce neschopné je věcí soukromou a církevní. Stát se omezil jen na chudinskou péči nepatrného rozsahu, aniž by zasahoval do sociálních problémů skupin obyvatelstva.

Moderní formy sociálního zabezpečení vznikaly až v kapitalistických podmínkách 19. století. Průvodními jevy tohoto období byly drastické zásahy do poddanských vztahů včetně vyhánění rolníků z půdy, dětská práce apod. V průběhu 17.-19. století stát zabezpečoval vojenské veterány, jejich vdovy a sirotky, dále státní zaměstnance. Církev poskytovaly almužnu a přístřeší chudině. Vznikaly dělnické podpůrné spolky, začaly se také rozvíjet různé formy soukromého pojištění, kterého dělníci využívali ke svému sociálnímu zajištění (26, 31).

Současné hlavní formy sociálního zabezpečení se tedy v podstatě vyvinuly z chudinské péče, z dělnických svépomocných spolků a ze soukromoprávního pojištění.

V komunistických režimech proces zestátnění výroby prohloubil závislost zaměstnanců na výsledcích jejich práce. Tím výraznější byla i závislost práce

neschopných na pomoci státu. Zůstali zcela bez prostředků na živobytí. Sociální zabezpečení se stalo v komunistických režimech i ideologickou záležitostí. Bylo „zespolečenštěno“, sjednoceno a vydáváno za plod dosažené sociální rovnosti. Ztráta identity v sociálním zabezpečení a zdravotní péči vedla ke ztrátě motivace, devastaci systému, ekonomickým ztrátám. Sociální zabezpečení se stalo příliš nákladným.

Od roku 1950 sociální zabezpečení prochází řadou reforem. Tyto reformy vedly k postupné likvidaci pojišťovacího principu a změnám sovětských vzorů, kterých se stát dlouhou dobu držel. Došlo k obrovskému vzrůstu nákladů na všechna odvětví sociálního zabezpečení, což bylo způsobeno rozšířením osobního rozsahu, rozmělněním podmínek vzniku nároku i růstem počtu a výše poskytovaných dávek (28).

Po pádu komunismu byl vládou vypracován scénář sociální reformy, kterou začal proces systémové restrukturalizace sociálního zabezpečení. Tím chtěl stát vytvořit jednotný státní systém sociálního zabezpečení, který by poskytoval povinné zdravotní, nemocenské a důchodové pojištění, dobrovolné pojištění individuální i skupinové a státní sociální podporu a pomoc. Státní sociální podpora a pomoc měly být podmíněny potřebností a poskytovány až poté, kdy občan a jeho rodina vyčerpali všechny své možnosti zabezpečení a vzájemné pomoci.

Výsledkem první etapy reformy v sociálním zabezpečení byla včas a úspěšně zavedena valorizace důchodových i nemocenských dávek. Podařilo se sjednotit správu sociálního zabezpečení. Nedošlo však k jejímu oddělení od státní správy, její organizace se nestaly samosprávnými, a tak nedošlo k oddělení prostředků sociálního zabezpečení od státního rozpočtu. Byla vypracována koncepce sociálního pojištění, splnění stěžejních programových záměrů se však značně oddálilo (28, 31).

V letech 1992-1998 vláda vyhlásila program transformace s přihlédnutím k příjmové a majetkové situaci občana a jeho rodiny. Vláda se měla stát systémem sociální pomoci, nositelem však měly být obce, občanské, charitativní a církevní organizace i jiné nestátní subjekty v zajišťování nezbytné podpory těm občanům, kteří se bez vlastního zavinění octnou v hmotné nebo sociální nouzi, kterou nejsou schopni řešit bez vnější pomoci.

Po roce 1998 se vláda přihlásila k obnově úzké spolupráce se sociálními partnery, ohlásila úsilí uzavřít s nimi pakt sociální stability a přihlásila se k Evropské sociální chartě (24, 29).

1.1.2. Vznik a vývoj státní sociální podpory

Vytvoření státní sociální podpory bylo součástí procesu sociální reformy. K výchozím principům celkové společenské a ekonomické přestavby již na konci roku 1989 patřil požadavek na reformu sociálního systému. Cílem tohoto systému bylo omezení státního paternalismu a zvýšení participace občanů na řešení svých sociálních situací. Byl stanoven cíl snížit závislost rodin na sociálních příjmech a snížit podíl sociálních výdajů na hrubém domácím produktu. Objevila se snaha o vytvoření takové sociální politiky, která je cílená a opustí svou dosavadní rovnostářskou plošnost, se kterou byly různé dávky, zejména dávky rodinám, poskytovány všem stejně bez ohledu na skutečnou potřebu (10).

Sociální politika v období transformace sehrávala dvě základní role. První rolí byla role instrumentální – sociální politika se stala nástrojem, který umožňoval kompenzovat nepříznivé sociální důsledky jednotlivých ekonomických reformních kroků, chránit sociálně ohrožené skupiny obyvatel a zabezpečovat politickou průchodnost ekonomické reformy. Druhou rolí byla role koncepční. Jejím úkolem bylo vytvořit takové systémy sociální ochrany obyvatel, které by odpovídaly novým potřebám demokratického státu s tržní ekonomikou (28).

Podstatnou změnou bylo, že se konstrukce dávek začala odvozovat od životního minima, které je odlišné u různých věkových skupin. Tato změna byla prvním krokem k realizaci nového systému státní sociální podpory.

V roce 1990 došlo k nahrazení dosavadního mateřského příspěvku rodičovským příspěvkem, který dosud náležel pouze matce. Bylo tím sledováno zkvalitnění potřebné individuální péče o děti, sociální situace rodin s malými dětmi i zrovnoprávnění obou rodičů při péči o děti.

Mezi další dávky poskytované v tomto období patřily: státní vyrovnávací příspěvek, jednorázový příspěvek, podpora při narození dítěte, zaopatřovací příspěvek a příspěvek na byt vojáka, dávky pěstounské péče či příspěvek na výživu.

Jednotlivé dávky se ale potýkaly s nesystémovostí, chaotičností a nahodilostí úprav. Nemožnost sladit vzájemně parametry jednotlivých dávek vedla na jedné straně ke kumulacím, na druhé straně jiné sociální situace nebyly dávkami řešeny vůbec (10).

V roce 1991 se stal součástí českého právního řádu dokument s názvem „Záchránná sociální síť a přizpůsobování mzdových a sociálních příjmů vývoji životních nákladů“. Tento dokument představoval a dodnes představuje koncepci působení tří základních institutů, a to sociálního pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci (28).

Po roce 1993 došlo především ke sjednocení státních sociálních dávek vyjadřujících podporu státu občanům a rodinám s dětmi do jednoho komplexu. Dále byly definovány dávky, které byly součástí jiných systémů, např. nemocenského pojištění nebo sociální pomoci. Také vznikly nové dávky, reagující na dosud neřešené sociální situace, jako příspěvek na bydlení. Toto řešení zásadně změnilo koncepci dosavadních nejvýznamnějších peněžitých dávek rodinám, především přídatku na dítě a státního vyrovnávacího příspěvku. Pro stanovení rozsahu příjemců a pro určení výše těchto dávek se používala jako výchozí veličina platná úroveň životního minima a její násobky. Tohoto způsobu je využíváno i dnes. Mezi dávky pro rodiny s dětmi, poskytované státem v této době, patřil mimo jiné příspěvek při narození dítěte, rodičovský příspěvek, zaopatřovací příspěvek, dávky pěstounské péče a jednorázový příspěvek (10).

Sociálně-ekonomická situace nízkopříjmových skupin obyvatel se vlivem probíhajících procesů sociální stratifikace společnosti a působením systému státní sociální podpory významně měnila. Díky těmto dávkám docházelo k posílení příjmů osob nacházejících se v pásmu příjmů blízko pod hranicí životního minima, a následnému překonání tohoto mezníku chudoby řadou z nich (25).

1.1.3. Přijetí zákona o státní sociální podpoře

V průběhu roku 1994 probíhaly práce na přípravě znění zákona o státní sociální podpoře, na analýzách, které se staly podkladem pro stanovení koeficientů určujících okruh příjemců a výši jednotlivých dávek, a na organizačním zabezpečení výplaty dávek.

Při vytváření koncepce státní sociální podpory byly sledovány tři základní přístupy, a to životní úroveň občanů a rodin, která měla nadále vycházet především z pracovních příjmů, dále sociální přerozdělování usměrňující rozdíly v příjmech tak, aby státní sociální dávky nebyly náhradou rodinných příjmů, ale aby pomáhaly řešit státem uznané sociální situace na společensky dané úrovni. Také poskytování dávek nesmělo být demotivující ve vztahu k práci a muselo se dbát na to, aby se snížila závislost rodin jen na sociálních příjmech. V neposlední řadě mělo být dodržováno hledisko hospodárnosti, účelnosti a v určitých stanovených případech i hledisko adresnosti **(31)**.

Počátkem prosince 1994 byl zákon s připomínkami schválen vládou ČR. Systém státní sociální podpory byl zakotven zákonem č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Během několika měsíců byla zavedena nová soustava dávek, vytvořila se zcela nová kontaktní místa, vyškolilo se několik tisíc dávkových specialistů a zabezpečila se taková informovanost občanů, která umožnila zpracovat žádosti zhruba 1,6 mil. rodin **(12)**.

1.2. Právní úprava státní sociální podpory

Na mezinárodní úrovni jsou pro ČR v oblasti státní sociální podpory závazné především tyto dokumenty:

- Úmluva o minimální normě sociálního zabezpečení (č.102),
- Úmluva o právech dítěte,
- Evropská charta pro mládež,
- Konvence o odstranění diskriminace žen a
- Evropská sociální charta, část I, bod 16, která stanovuje právo rodiny jako základní jednotky společnosti na odpovídající sociální, právní a hospodářskou ochranu k zajištění svého plného rozvoje, dále část I, bod 17, kdy matky a děti bez zřetele na manželský stav a rodinné vztahy mají právo na odpovídající sociální a hospodářskou ochranu, také část II, článek 16 zajišťující právo na rodinnou, sociální, právní a hospodářskou ochranu (1).

Ústavní základ pro Českou republiku tvoří:

- Listina základních práv a svobod, článek 32, odst. 5 hovořící o rodičích pečujících o děti a jejich právu na pomoc státu.

Neméně důležité jsou také zákony, a to zejména:

- zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí ČR č. 207/1995 Sb., kterou se stanoví stupně zdravotního postižení a způsob jejich posuzování pro účely dávek státní sociální podpory a
- vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 183/1998 Sb., kterou se stanoví, které další studium, popř. výuka se pro účely SSP a důchodového pojištění považuje za studium na středních nebo vysokých školách (6, 19).

1.3. Státní sociální podpora

Dávky, které jsou dnes poskytovány systémem státní sociální podpory, byly před vznikem zákona č. 117/1995 Sb., poskytovány z různých sociálních systémů, jejich právní úprava byla nepřehledná a v řadě případů neodpovídala potřebám vývoje. Postupně došlo ke změně konstrukce jednotlivých dávek, změnil se i jejich plátec (7, 22).

Systém státní sociální podpory tvoří dávky, které jsou poskytovány v závislosti na výši příjmu v rodině, nebo bez této závislosti. U dávek poskytovaných v závislosti na výši příjmu je základním kritériem pro jejich přiznání příjmová situace v rodině. V právní úpravě těchto dávek je uplatněn princip adresného poskytování, bývají také nazývány jako dávky testované (31).

Mezi dávky poskytované v závislosti na příjmu patří:

- přídavek na dítě,
- sociální příplatek a
- příspěvek na bydlení.

Dávkami poskytovanými bez závislosti na příjmu jsou:

- rodičovský příspěvek,
- dávky péstounské péče,
- porodné a
- pohřebné (10, 15).

1.3.1. Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je základní dlouhodobou opakující se dávkou příjmově testovanou, posuzuje se příjem za předchozí kalendářní rok. Přídavek na dítě představuje nárok dítěte. Nárok má nezaopatřené dítě do 26 let, které žije v rodině s rozhodným příjmem nižším než je 2,40 násobek životního minima rodiny. Do příjmu se nezapočítává výživné, které v rozhodném období platila osoba dítěti, se kterým je pro účely této dávky společně posuzovanou. Přídavek je vyplácen měsíčně ve třech výších podle

věku dítěte. Dětem do 6 let náleží ve výši 500 Kč měsíčně, dětem od 6 do 15 let je vyplácena částka 610 Kč, nezaopatřeným dětem od 15 do 26 let částka 700 Kč za kalendářní měsíc.

Přídavek na dítě se vyplácí osobě, která má dítě v plném zaopatření, dokud dítě nedosáhne zletilosti. V případě, že je nezletilé nezaopatřené dítě v plném přímém zaopatření ústavu pro péči o děti nebo mládež, vyplácí se přídavek na dítě tomuto ústavu. Dávka náležící zletilému nezaopatřenému dítěti se vyplácí přímo tomuto dítěti (18, 35).

Tabulka 1. *Přídavek na dítě*

Úplná rodina s počtem nezaopatřených dětí	Životní minimum rodiny	Hranice rozhodného příjmu v Kč měsíčně pro nárok na přídavek na dítě od 1. 1. 2008 (2,4násobek životního minima rodiny)
jedno do 6 let	7 080	16 992
dvě 5, 8 let	9 040	21 696
tři 5, 8, 12 let	11 000	26 400
čtyři 5, 8, 12, 16 let	13 250	31 800

Zdroj: MPSV ČR

1.3.2. Sociální příplatek

Sociální příplatek je opakující se příjmově testovanou dávkou, kdy je posuzován příjem za předchozí kalendářní čtvrtletí. Nárok na sociální příplatek má rodič pečující alespoň o jedno nezaopatřené dítě, pokud rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje 2,00 násobek životního minima rodiny. Do příjmu se opět nezapočítává výživné, které v rozhodném období platila osoba dítěti, se kterým je společně posuzovaná.

Výše sociálního příplatku činí za kalendářní měsíc rozdíl mezi částkou životního minima nezaopatřeného dítěte a částkou určenou jako podíl součinu částky na osobní potřeby uvedeného dítěte a rozhodného příjmu rodiny dělenou součinem částky životního minima rodiny a koeficientu 2,00. Při stanovení výše sociálního příplatku se přihlíží k případům, kdy je dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené, dlouhodobě zdravotně postižené, nebo dlouhodobě nemocné. Zohledňuje se také zdravotní

postížení, osamělost rodiče, či situace, kdy se rodině narodilo více dětí současně. Důležité také je, zda dítě studuje na střední nebo na vysoké škole denní formou studia. V těchto případech se hodnota sociálního příplatku zvyšuje (18, 19, 35).

Tabulka 2. *Hranice čistého příjmu pro nárok na sociální příplatek*

Úplná rodina (oba rodiče) s počtem nezaopatřených dětí	Hranice čistého příjmu v Kč měsíčně pro nárok na sociální příplatek od 1. 1. 2008	
	1,0násobek životního minima (maximální)	2,0násobek životního minima (není nárok)
jedno do 6 let	7 080	14 160
dvě 5, 8 let	9 040	18 080
tři 5, 8, 12 let	11 000	22 000
čtyři 5, 8, 12, 16 let	13 250	26 500

Zdroj: MPSV ČR

Tabulka 3. *Sociální příplatek*

Výše sociálního příplatku podle věku dítěte a rozhodného příjmu úplné rodiny v násobcích životního minima od 1. 1. 2008 měsíčně v Kč (bez dalších sociálních situací)			
Věk nezaopatřeného dítěte v rodině	Sociální příplatek při příjmu rodiny v předchozím kalendářním čtvrtletí		
	1,0násobek životního minima	1,6násobek životního minima	2,0násobek životního minima (není nárok)
do 6 let	800	320	0
od 6 do 15 let	980	392	0
od 15 do 26 let	1 125	450	

Zdroj: MPSV ČR

1.3.3. Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení má pomoci nízkopříjmovým rodinám a jednotlivcům pokrýt výdaje související s bydlením. Dávka nepokrývá veškeré náklady na bydlení, k úhradě nákladů na bydlení pouze přispívá. Příspěvek na bydlení se poskytuje bez ohledu na typ bydlení, zda jde o byt obecní, družstevní, v soukromém vlastnictví nebo o soukromý dům (19).

Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě hlášen k trvalému pobytu v případech, kdy 30%, na území hlavního města Prahy 35% příjmů rodiny, nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a zároveň těchto 30% (resp. 35%) příjmů rodiny je nižší než příslušné normativní náklady stanovené zákonem.

Normativní náklady na bydlení (viz. Příloha 1.) jsou stanoveny jako průměrné náklady na bydlení podle velikosti obce a počtu členů v domácnosti. Zahrnují pro nájemní byty částky nájemného v souladu se zákonem o nájmem a pro družstevní byty a byty vlastníků obdobné náklady. Dále jsou do nich zahrnuty ceny služeb a energií. Náklady na bydlení se pro nárok a výši příspěvku na bydlení stanoví jako jejich průměr za kalendářní čtvrtletí bezprostředně předcházející kalendářnímu čtvrtletí, na které se nárok na výplatu dávky prokazuje (15).

Výše příspěvku na bydlení je diferencována. Čím nižší hodnoty dosahuje příjem rodiny, tím je dávka vyšší. Činí za kalendářní měsíc rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a rozhodným příjmem rodiny vynásobeným koeficientem 0,30, na území hlavního města Prahy koeficientem 0,35 (35).

1.3.4. Rodičovský příspěvek

Rodičovský příspěvek je opakující se dávkou, která je určena rodiči, který osobně, celodenně a řádně pečuje po celý kalendářní měsíc o dítě, které je nejmladší v rodině, a to nejdéle do 4 let věku dítěte. Je-li dítě dlouhodobě zdravotně postižené, nárok na rodičovský příspěvek je prodloužen do 7 let věku dítěte. Podmínka osobní celodenní péče se považuje za splněnou, i když tomu tak fakticky není. To nastává v případě, že se dítě narodilo, rodič měl po část měsíce z dávek nemocenského pojištění nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské, poskytované v souvislosti s porodem, dále také pokud osoba dítě převzala do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Rodičovský příspěvek náleží také v případech, jestliže dítě mladší 3 let navštěvuje jesle či mateřskou školu nejvýše 5 kalendářních dnů v měsíci nebo dítě starší 3 let navštěvuje zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu

nepřevyšujícím 4 hodiny denně nebo nejvýše 5 kalendářních dnů v měsíci. Podobné podmínky platí i pro děti dlouhodobě zdravotně postižené **(18)**.

Příjem rodiče není sledován. To znamená, že při nároku na výplatu rodičovského příspěvku může rodič výdělečnou činností zlepšovat sociální situaci rodiny. Po dobu své výdělečné činnosti však musí rodič pobírající rodičovský příspěvek zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou. Nezkoumá se ani nárok na podporu v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci a příspěvky náležící občanům se změněnou pracovní schopností v době jejich pracovní rehabilitace **(15)**.

Rodičovský příspěvek je stanoven ve třech výměrách daných v pevných měsíčních částkách. O vybranou dobu a výši čerpání rodičovského příspěvku musí rodič písemně požádat příslušný úřad státní sociální podpory na předepsaném formuláři **(18)**.

1.3.4.1. Rychlejší čerpání

Rychlejší čerpání rodičovského příspěvku náleží po peněžité pomoci v mateřství, nebo peněžité pomoci poskytované mužům (dále jen PPM) ve zvýšené výměře 11 400 Kč měsíčně do 2 let věku dítěte. Na rychlejší čerpání však má nárok pouze rodič, kterému náleží PPM ve výši alespoň 380 Kč za kalendářní den. O tuto formu čerpání musí rodič požádat nejpozději v kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém nejmladší dítě dosáhne 22 týdnů života, respektive ve kterém současně narozené nejmladší děti dosáhnou věku 31 týdnů života. Toto je dáno zákonným sjednocením doby pobírání PPM, která je dávkou nemocenského pojištění, pro vdané a osamělé matky na 28 týdnů, u narození dvou a více dětí najednou na 37 týdnů **(16, 35)**.

1.3.4.2. Klasické čerpání

Klasické čerpání náleží rodiči po PPM v základní výměře 7 600 Kč za kalendářní měsíc do 36 měsíců věku dítěte. O tuto formu čerpání může požádat pouze rodič, který měl nárok na PPM nebo nemocenské poskytované v souvislosti s porodem. Podmínkou

je podání žádosti nejpozději v tom kalendářním měsíci, ve kterém nejmladší dítě dosáhne 21. měsíce věku **(18)**.

1.3.4.3. Pomalejší čerpání

Pokud rodič nepožádá o rychlejší či klasické čerpání rodičovského příspěvku, je mu po 21. měsíci věku dítěte vyplácen rodičovský příspěvek v režimu pomalejšího čerpání, tzn. ve snížené výměře. Výše této dávky je do 21 měsíců věku dítěte 7 600 Kč a dále do 48 měsíců věku dítěte 3 800 Kč. Tato forma čerpání může být vyplácena po skončení čerpání PPM, nebo od narození dítěte, tedy i v případě, že nevznikl nárok na PPM **(15)**.

Dobu a výši čerpání rodičovského příspěvku je možné zvolit pouze v rozhodných obdobích (tzn. kalendářní měsíc po 22. týdnu věku dítěte a v 21. měsíci věku dítěte). Po učiněném rozhodnutí je vybraná možnost čerpání již nezměnitelná a nelze ji uplatňovat zpětně, a to ani v případě, že se rodiče v pobírání rodičovského příspěvku střídají.

Nárok na rodičovský příspěvek v základní výměře náleží i v případech, kdy dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě není nejmladším dítětem v rodině, pokud by jinak náležel rodičovský příspěvek na nejmladší dítě v rodině ve snížené výměře anebo by nárok na rodičovský příspěvek na nejmladší dítě v rodině již nebyl **(35)**.

Rodičovský příspěvek se snižuje na polovinu, jestliže dítěti, o které rodič pečuje a které zakládá nárok na rodičovský příspěvek, je přiznán příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách **(1, 35)**.

1.3.5. Porodné

Porodné je jednorázovou příjmově netestovanou dávkou, která je poskytována matce dítěte v souvislosti s jeho narozením. Jestliže žena, která porodila dítě, zemřela a

nebylo jí porodné vyplaceno, má na dávku nárok otec. Porodné je poskytováno všem ženám, které porodí dítě, bez ohledu na výši příjmu rodiny **(26)**.

Na porodné má rovněž nárok osoba, která převzala dítě ne starší jednoho roku do trvalé péče nahrazující péči rodičů **(19)**.

Výše porodného činí 13 000 Kč na každé narozené dítě **(18)**.

1.3.6. Pohřebné

Pohřebné je jednorázovou příjmově netestovanou dávkou. Nárok na pohřebné má osoba, která vypravila pohřeb dítěti, které bylo ke dni smrti nezaopatřeným dítětem, nebo osobě, která byla ke dni smrti rodičem nezaopatřeného dítěte, jestliže dítě nebo tato osoba měly trvalý pobyt na území České republiky. Splňuje-li podmínky nároku na pohřebné více osob, náleží tato dávka jen jedné osobě, a to té, která uplatní nárok na dávku jako první. Nárok na pohřebné vzniká dnem pohřbení, výše pohřebného činí 5 000 Kč **(35)**.

1.3.7. Dávky pěstounské péče

Pěstounská péče je formou náhradní rodinné výchovy. Soud svěruje dítě pěstounovi do péče na jeho žádost v případech, kdy se o něj vlastní rodiče nemohou nebo nechtějí starat. Dávky pěstounské péče jsou určeny ke krytí nákladů spojených s péčí o dítě.

Vedle dávek pěstounské péče náleží dítěti i pěstounovi i další dávky státní sociální podpory, například přídavek na dítě, rodičovský příspěvek a další vyjma sociálního příplatku **(19)**.

1.3.7.1. Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte je opakující se příjmově netestovanou dávkou, která představuje nárok dítěte svěřeného do pěstounské péče. Příspěvek se poskytuje do dosažení zletilosti dítěte nebo nejdéle do jeho 26 let, jestliže jde o nezaopatřené dítě,

kteřé žije ve společné domácnosti s osobou, která byla do dosažení zletilosti jeho pěstounem.

Výše příspěvku na úhradu potřeb nezaopatřeného dítěte činí 2,30 násobek životního minima dítěte. V případě zdravotně postiženého dítěte se koeficient, kterým se násobí životní minimum dítěte, zvyšuje úměrně stupni postižení a činí 2,35 u dlouhodobě nemocného dítěte, 2,90 u dlouhodobě zdravotně postiženého dítěte a 3,10 u dlouhodobě těžce zdravotně postiženého dítěte. Výše příspěvku pro zaopatřené nezletilé dítě se stanoví jako součin částky životního minima dítěte a koeficientu 1,40 (18).

Tabulka 4. Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte podle věku a zdravotního stavu dítěte v pěstounské péči měsíčně v Kč				
Nezaopatřené dítě ve věku	zdravé dítě	dlouhodobě nemocné	dlouhodobě zdravotně postižené	dlouhodobě těžce zdravotně postižené
	koeficient 2,30	koeficient 2,35	koeficient 2,90	koeficient 3,10
do 6 let	3 680	3 760	4 640	4 960
Od 6 do 15 let	4 508	4 606	5 684	6 076
Od 15 do 26 let	5 175	5 288	6 525	6 975

Zdroj: MPSV ČR

1.3.7.2. Odměna pěstouna

Odměna pěstouna je určitým způsobem společenského uznání osobě pečující o cizí dítě v pěstounské péči. Výše odměny činí součin životního minima jednotlivce a koeficientu 1,00 za každé svěřené dítě, tj. 3 126 Kč měsíčně za jedno dítě. Nárok na odměnu za výkon pěstounské péče má pěstoun, kterému bylo svěřeno dítě do pěstounské péče, a to až do zletilosti dítěte a poté po dobu, po kterou má dítě svěřené do pěstounské péče nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte, nebo je-li poživitelem důchodu z důchodového pojištění, jehož výše je stejná nebo vyšší než uvedený příspěvek (19). Tato dávka se netýká odměny za výkon pěstounské péče v zařízení pěstounské péče.

1.3.7.3. Odměna pěstouna ve zvláštních případech

Na odměnu ve zvláštních případech má nárok pěstoun, který pečuje alespoň o 3 svěřené děti nebo alespoň o jedno svěřené dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II. (středně těžká závislost), III. (těžká závislost), IV. (úplná závislost) podle zvláštního právního předpisu, kterým je zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Výše odměny pěstouna činí za kalendářní měsíc součin částky životního minima jednotlivce a koeficientu 5,50. Za každé další dítě v pěstounské péči se odměna pěstouna zvyšuje o součin částky na osobní potřeby pěstouna a koeficientu 0,50 za péči o každé další dítě svěřené mu do pěstounské péče a o 0,75 životního minima jednotlivce, jde-li o další dítě se stupněm závislosti II.-IV.

Odměna pěstouna ve zvláštních případech náleží, jen jestliže pěstoun není po celý kalendářní měsíc výdělečně činný. Tato odměna se pro účely zdravotního pojištění, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti posuzuje jako plat (**18, 22, 35**).

Tabulka 5. Odměna pěstouna

Počet dětí v pěstounské péči	Výše odměny pěstouna v Kč měsíčně
1	3 126
2	6 252
3	17 193
4	18 756
1 závislé na pomoci jiné osoby ve stupni II., III., IV.	17193

Zdroj: MPSV ČR

1.3.7.4. Odměna za výkon pěstounské péče v zařízení pěstounské péče

Tento druh odměny je upraven zákonem č.359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Odměna náleží ve výši 5,50 násobku částky životního minima jednotlivce při péči o jedno až tři děti. Za každé další dítě se odměna

zvyšuje o 0,50 násobek uvedené částky a při péči o zdravotně postižené dítě, nebo dítě, které vyžaduje mimořádnou individuální péči, se odměna zvyšuje o 0,26 násobek této částky na každé dítě. Výše odměny po odpočtu daně z příjmů, pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti nesmí činit méně než částku, na kterou by pěstoun měl nárok dle § 40 zákona č.117/1995 Sb., ve znění zákona č.242/1997 Sb. I tato odměna se posuzuje jako plat **(36)**.

1.3.7.5. Příspěvek při převzetí dítěte

Nárok na tuto jednorázovou dávku má pěstoun, který převzal dítě do pěstounské péče. Výše příspěvku při převzetí dítěte je stanovena pevnými částkami podle věku dítěte, a to při převzetí dítěte do 6 let věku částkou 8 000 Kč, dítěte od 6 do 15 let je výše příspěvku 9 000 Kč a u dětí od 15 do 18 let 10 000 Kč **(15)**.

1.3.7.6. Příspěvek na zakoupení motorového vozidla

Nárok na příspěvek na zakoupení motorového vozidla má pěstoun, který má v pěstounské péči nejméně čtyři děti. Výše příspěvku na zakoupení motorového vozidla činí 70 % pořizovací ceny osobního motorového vozidla nebo prokázaných výdajů opravy, nejvýše však 100 000 Kč. Součet těchto příspěvků poskytnutých pěstounovi v období posledních deseti kalendářních let nesmí přesáhnout 200 000 Kč. Podmínkou nároku dále je, že vozidlo nesmí pěstoun používat pro výdělečnou činnost **(33)**.

1.4. Základní charakteristiky zákona č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, upravuje systém, který zahrnuje dávky poskytované jak nově, tak i dávky poskytované před vznikem tohoto zákona, byť v jiné konstrukci, pod jinými názvy a v jiných částech sociálního zabezpečení, a to v rámci důchodového či nemocenského zabezpečení. Z titulu nemocenského pojištění byly poskytovány: přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, porodné a pohřebné, v rámci bývalého důchodového zabezpečení sociální příplatek, zaopatřovací příspěvek a v rámci rodinného práva dávky pěstounské péče (6).

Nárok na dávky má podle tohoto zákona pouze fyzická osoba a s ní posuzování členové domácnosti, kteří mají trvalý pobyt na území ČR, nebo na území Evropské unie podle Nařízení Rady č. 1408/71 EEC a 1612/68 EEC. Za trvalý pobyt se považuje též dlouhodobý pobyt cizinců podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR.

V některých případech zákon také umožňuje poskytnutí dávek, s ohledem na situaci nezletilých dětí, i osobám, které nemají trvalý nebo dlouhodobý pobyt na území ČR, z humanitárních důvodů.

Do ciziny se dávky nevyplácejí, náklady na státní sociální podporu hradí stát.

Právní vztah státní sociální podpory vzniká současně se splněním podmínek pro vznik nároku na jednotlivé dávky. Neprojevuje se zde to, co je typické pro vztahy nemocenského pojištění a důchodového pojištění, totiž časová návaznost dvou relativně samostatných právních vztahů.

Další podmínkou vzniku nároku na některou z dávek je sociální událost. Mezi tyto události lze zařadit příjem společně posuzovaných osob nižší než zákonem stanovená částka, pokud se příjem prokazuje, dále sociální událost, u které se ztráta nebo pokles příjmu předpokládá, nebo také sociální událost, u které je příjem nerozhodný. Dále také dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, těhotenství a mateřství, nezaopatřenost dítěte, dosažení určitého věku či smrt (6, 27, 31).

Nárok na výplatu dávky poté vzniká podáním žádosti o přiznání dávky příslušnému orgánu státní správy.

Právní vztah SSP zaniká smrtí oprávněného občana nebo ukončením trvalého pobytu na území ČR (6).

Dávky se poskytují podle přání oprávněné osoby bezhotovostně nebo v hotovosti, základním stavebním kamenem pro určení výše dávek i pro určení hranice příjmů občana či rodiny pro vznik nároku je životní minimum (35).

1.4.1. Organizační zabezpečení výplaty dávek

Řízení o přiznání dávky státní sociální podpory se zahajuje na základě písemné žádosti oprávněné osoby podané příslušnému úřadu práce (v Praze úřadům městských částí) podle místa trvalého pobytu žadatele, a to na předepsaných formulářích Ministerstva práce a sociálních věcí (viz. Příloha 4.). Žádosti jsou k dispozici na úřadech práce nebo na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen MPSV). Řízení o změně výše již přiznané dávky nebo o jejím odnětí či o zastavení její výplaty se zahajuje na návrh oprávněné osoby nebo z moci úřední úřadem státní sociální podpory (9).

Státní správu vykonávají tzv. orgány státní sociální podpory (dále SSP), kterými jsou úřady práce (v hlavním městě Praze úřady městských částí), krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy. Tyto orgány především osvědčují, že občan splnil podmínky stanovené zákonem pro přiznání dávky a výši dávky. Správu státní sociální podpory vykonává také Ministerstvo práce a sociálních věcí (30).

Odvolacím orgánem jsou krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy. Rozhodnutí orgánů SSP o nárocích na dávky jsou soudně přezkoumatelné.

Základním předpisem upravujícím řízení o dávkách státní sociální podpory je správní řád, odchylky od správního řízení vedoucí k zjednodušení tohoto procesu jsou upraveny v zákoně o státní sociální podpoře (19).

Nárok na výplatu dávky zaniká uplynutím tří měsíců ode dne, od kterého náleží. V případě jednorázových dávek nárok na výplatu zaniká uplynutím jednoho roku ode dne specifikovaného v ustanovení § 54 odst. 3 zákona o SSP.

V řízení o sociální dávky jsou podle zákona o státní sociální podpoře účastníky: oprávněná osoba, příjemce dávky, osoba společně s oprávněnou osobou posuzovaná, popřípadě jiná fyzická nebo právnická osoba, jde-li o rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce. Ve své podstatě je účastníkem ten, o jehož právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech má být v řízení jednáno nebo jehož práva mohou být rozhodnutím přímo dotčeny (**3, 35**).

1.4.2. Životní minimum

Životní minimum je zákonem č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, stanovená společensky uznaná hranice příjmu, pod níž nastává stav hmotné nouze (**34**).

Kategorie životního minima vymezuje výši nezbytných finančních prostředků pro domácnost k dočasnému zajištění základních životních potřeb jejích členů na velmi skromné úrovni (**19, 22**).

Podle zákona o životním a existenčním minimu, rozlišujeme životní minimum jednotlivce, které k 1. lednu 2008 činí 3 126 Kč a dále životní minimum společně posuzovaných osob. V tomto případě jsou částky životního minima odstupňovány podle pořadí osob. Nejdříve se posuzují osoby, které nejsou nezaopatřenými dětmi, a poté osoby, které jsou nezaopatřenými dětmi. Pořadí se stanoví od nejstarší po nejmladší osobu (**34**).

Částka životního minima osoby, která je posuzována jako první v pořadí, činí měsíčně 2 880 Kč. Částka životního minima osoby, která je posuzována jako druhá nebo další v pořadí, činí měsíčně u osoby od 15 let věku, která není nezaopatřeným dítětem 2 600 Kč, u nezaopatřeného dítěte od 15 do 26 let věku 2 250 Kč, u nezaopatřeného dítěte od 6 do 15 let věku 1 960 Kč a u nezaopatřeného dítěte do 6 let věku 1 600 Kč.

Životní minimum osob, které se posuzují společně, se stanoví jako úhrn částek životního minima všech těchto osob (**4, 34**).

Tabulka 6. Částky životního minima

Částky životního minima od 1.1. 2007 v Kč za měsíc	
pro jednotlivce	3 126
pro první dospělou osobu v domácnosti	2 880
pro druhou a další dospělou osobu v domácnosti	2 600
pro nezaopatřené dítě ve věku do 6 let	1 600
pro nezaopatřené dítě ve věku od 6 do 15 let	1 960
pro nezaopatřené dítě ve věku od 15 do 26 let	2 250

Zdroj: MPSV ČR

1.4.3. Rozhodný příjem

Rozhodný příjem představuje součet jednotlivých měsíčních průměrných příjmů rodiny, jejichž okruh stanoví zákon o SSP (35). Za příjem se považuje např. příjem ze závislé činnosti, příjem z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti, příjmy z pronájmu apod., dále rovněž dávky nemocenského nebo důchodového zabezpečení, podpora v nezaměstnanosti včetně obdobných příjmů ze zahraničí. Zákon o SSP vychází při stanovení okruhu příjmů ze zákona o daních z příjmů. Systém pracuje s tzv. čistým příjmem, tj. příjmem po odečtu nákladů na získání a udržení příjmu, po odečtení příspěvků na sociální pojištění, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a zdravotní pojištění a daně z příjmu (19).

1.4.4. Rodina, nezaopatřené dítě

Rodinou se rozumí soužití rodičů a nezaopatřených dětí ve společné domácnosti, popřípadě i dalších osob považovaných za společně posuzované osoby, které jsou v bytě hlášeny k trvalému pobytu. Společně posuzovanými osobami mohou být například partneři, manželé, či druh a družka.

Za nezaopatřené dítě se považuje dítě plnící povinnou školní docházku, dále také dospívající do 26 let, který se soustavně připravuje na budoucí povolání, nebo se pro nemoc či úraz nemůže připravovat na budoucí povolání, nebo z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost (35).

1.5. Financování státní sociální podpory

Sociální konání má náklady dvojího druhu, a to na činnost, tj. na vlastní dávky a služby, které získává klient, a na správu potřebnou k činnosti, která zahrnuje náklady na investice potřebné pro samotný provoz a na vlastní operativní správu, jako jsou mzdy či materiální náklady potřebné k provádění jednání apod. **(28, 29)**.

Financování je jednou z klíčových otázek té části sociální politiky, která směřuje k poskytnutí něčeho někomu. Základní systémy sociálního zabezpečení mohou být financovány buď ze státního rozpočtu, nebo výběrem příspěvků, ze kterých se vytváří určitý fond, z něhož jsou vypláceny dávky. **(28)**

Sociální zabezpečení může zaručovat stát sám tím, že v rámci státní správy vytvoří zajišťovací zařízení (státní orgán) a financuje poskytované dávky z daňových prostředků. Opačným přístupem je ponechání sociálního zabezpečení v podstatě na jednotlivci. Tato soukromá koncepce vychází z předpokladu, že se jednatel stará preventivně sám, např. získáváním majetku, vytvářením úspor, soukromým životním pojištěním, nebo ve svazku rodiny. Stát ovšem prostřednictvím legislativy stanoví rámcová pravidla či pomáhá při realizaci preventivních opatření, jako jsou např. daňové úlevy. Existuje také ještě třetí, rovněž zprostředkující koncepce, kdy stát sice vytváří povinné zabezpečující nástroje, ale rozhodující instituce jsou umístěny mezi státem a jednotlivcem. Příkladem tohoto typu je sociální pojištění, které je vedle organizační formy samosprávy charakterizováno tím, že se jednatel svými příspěvky preventivně zabezpečuje a zpravidla určuje i rozsah tohoto zabezpečení.

Rozdíl mezi státním financováním sociálních dávek a financováním prostřednictvím sociálního pojištění lze zjednodušeně vyjádřit tak, že ve státním systému občan odvádí státu daně, které plynou do státní pokladny a z ní jsou pak na základě státem schváleného rozpočtu občanu vypláceny, za podmínek stanovených zákonem, dávky sociálního zabezpečení. Naopak v sociálním pojištění občan povinně pojišťuje sám sebe pro případ budoucí pojistné (sociální) události anebo občana pojišťuje někdo jiný (zaměstnavatel, stát). **(31)**

Financování systému státní sociální podpory probíhá plně ze státního rozpočtu (podle § 1 odst. 2 zákona o SSP). Organizace systému je také plně v rukou státních orgánů. Systém státní sociální podpory je svou podstatou systémem univerzálním, jehož prostřednictvím lze uskutečňovat sociální transfery ze státního rozpočtu směrem ke všem skupinám obyvatel. Na dávky státní sociální podpory se neplatí pojistné **(31)**.

1.6. Státní sociální podpora a Evropská unie

Sociální dávkové systémy jednotlivých evropských zemí vykazují podstatné rozdíly. Sociální legislativa Evropských společenství si však neklade za cíl harmonizovat národní právní předpisy, omezuje se pouze na koordinaci národních sociálních systémů, aniž by zasahovala do jejich podstaty. Každý členský stát Evropské unie si sám rozhoduje, jaké dávky poskytuje a za jakých podmínek, jak se tyto dávky vypočítávají. Účelem komunitární legislativy je pouze zabránit, aby občané při pohybu z jednoho členského státu do druhého neztratili nároky na sociální dávky. Hlavním a základním dokumentem o ochraně sociálních práv je Evropská sociální charta, která byla přijata Radou Evropy v roce 1961. ČR tuto Chartu ratifikovala v roce 1998 **(11, 19)**.

Od vstupu České republiky do Evropské unie jsou kromě zákona o státní sociální podpoře v některých případech aplikována rovněž nařízení Evropských společenství. Jedná se o Nařízení Rady (EEC) 1408/71 z 14. června 1971 o aplikaci soustav sociálního zabezpečení na osoby zaměstnané, samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, která nevymezuje konkrétní dávky poskytované při jednotlivých sociálních událostech, podmínky vzniku nároku, výši dávky, ale naopak stanoví pravidla, podle nichž budou aplikovány právní normy jednotlivých členských států (7). Dále se jedná o Nařízení Rady (EEC) 574/72 z 21. března 1972 stanovující postup provádění Nařízení Rady (EEC) 1408/71 o aplikaci soustav sociálního zabezpečení a Nařízení Rady (EEC) 1626/68 z 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství **(19, 24)**.

Některé dávky státní sociální podpory patří k rodinným dávkám, které jsou kryty Nařízením Rady (EEC) 1408/71 a jejichž poskytování je předmětem koordinace mezi členskými státy. Rodinnými dávkami jsou přídavek na dítě, rodičovský příspěvek a opakující se dávky pěstounské péče. Pohřebné nespadá do rodinných dávek, ale je kryto tímto nařízením. Zvláštní postavení má sociální příplatek, který je rodinnou dávkou zařazenou do Přílohy IIa Nařízení Rady (EEC) 1408/71 (s teritoriálně omezenou výplatou). Na ostatní dávky státní sociální podpory (porodné, příspěvek na bydlení,

jednorázové dávky pěstounské péče) je třeba pohlížet jako na sociální výhody podléhající Nařízení Rady (EEC) 1612/68 **(19, 23)**.

Uvedená nařízení mají vyšší právní sílu a jsou přímo aplikovatelná ve všech členských státech. V případech, kdy je národní právní úprava v rozporu s pravidly Evropských společenství, má přednost legislativa Evropských společenství. Nařízení Rady (EEC) 1408/71 překonává ty podmínky stanovené zákonem o státní sociální podpoře, které omezují volný pohyb osob v rámci Společenství nebo které jsou v rozporu s principem rovného zacházení. Příkladem je podmínka trvalého pobytu (česká právní úprava podmiňuje nárok na dávku splněním podmínky trvalého pobytu nebo pobytu na území ČR delšího než jeden rok) nebo nevyplácení dávky do ciziny.

Přichází-li v úvahu použití právních předpisů více zemí, Nařízení Rady (EEC) 1408/71 určuje, kterému státu přísluší vyplácet dávky. Základním pravidlem je, že ten stát, v němž je vykonávána výdělečná činnost, je kompetentní k výplatě rodinných dávek, a to za stejných podmínek, jaké mají občané tohoto státu. Z toho vyplývá, že osoba využívající svého práva volného pohybu v rámci Unie nesmí být v horším postavení než osoba, která vždy bydlela a pracovala v jediném členském státě **(19, 21, 32)**.

Hlavním praktickým nástrojem koordinace jsou zvláštní formuláře zaměřené na zajištění rychlé a efektivní přeshraniční komunikace mezi členskými státy a jejich orgány, tzv. E-formuláře (viz. Příloha 3.). Tyto formuláře obsahují veškeré informace nezbytné k prokázání nároku a určení výše dávky. V oblasti rodinných dávek jsou používány E-formuláře řady 400. Tyto formuláře jsou nezbytné pro spolupráci a její usnadnění mezi zúčastněnými institucemi sociálního zabezpečení **(32)**.

2. Cíl práce

Cílem výzkumné části práce je na základě porovnání změn právní úpravy dávek státní sociální podpory v letech 2006, 2007 a 2008, rozhovorů se zaměstnanci orgánů státní sociální podpory a analýzy dokumentů formulovat klady a zápory platné právní úpravy SSP, zejména s ohledem na její změny, účinné od 1. 1. 2008, včetně případných návrhů na její možnou přeměnu.

3. Metodika

3.1. Použité metody a techniky sběru dat

Pro zmapování současného stavu dané problematiky a jednotlivých srovnání byla zvolena metoda analýzy dokumentů, a to technikou sekundární analýzy dat, obsahové analýzy zdrojů zabývajících se systémem státní sociální podpory. Pro sběr primárních dat byl využit kvalitativní výzkum, metoda dotazování, technika polořízeného otevřeného rozhovoru.

Polostandardizovaný rozhovor s otevřenými, nebo polootevřenými otázkami umožňuje respondentovi volně odpovídat na tazatelovy otázky týkající se předmětu výzkumu. Respondent není omezován ve výpovědi, tazatel vede rozhovor za účelem získání podstatných informací potřebných pro vytvoření hypotézy (8).

Otázky pokládané respondentům byly zaměřeny na zjištění názoru a návrhů změn poskytování jednotlivých dávek státní sociální podpory. Byly formulovány stručně a tak, aby vystihovaly podstatu a dotkly se všech důležitých skutečností vyplývajících ze zákona, včetně souhrnného hodnocení současné právní úpravy. Otázky byly voleny na základě prostudované literatury a zkušeností získaných praxí v rámci Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity.

Podstatou rozhovorů bylo zjištění, zda pracovníci státní sociální podpory hodnotí současnou právní úpravu pozitivně, nebo zda se domnívají, že naopak přináší více negativ a nejasností, dále také jejich návrhy na zefektivnění tohoto systému.

Respondenti byli nejprve seznámeni s cílem bakalářské práce a otázkami elektronickou formou. Považovala jsem totiž za vhodné, aby si odpovědi mohli předem připravit a rozhodnout, zda budou ochotni odpovědět, a následně po projevení jejich zájmu byl s nimi veden rozhovor. Rozhovory byly zapsány na záznamový arch a následně byl proveden jejich doslovný přepis.

3.2. Charakteristika zkoumaného souboru

Zkoumaný soubor tvořilo devět zaměstnanců úřadů SSP, kteří byli současně cílovou dotazovanou skupinou. Jednalo se o vedoucí pracovníky jednotlivých odborů SSP z 6ti různých krajů ČR, a to kraje Středočeského, Vysočiny, Jihočeského, Ústeckého, Hl. města Prahy a Libereckého kraje, s dlouholetou praxí v daném systému. Jednotlivé kraje i pracovníci byli vybráni náhodně. Mezi respondenty bylo 8 žen a 1 muž. Šest z těchto odborníků pracuje na odboru SSP od samého vzniku systému, a to 13 let, jeden odborník 11 let a jeden 4 roky.

Všem dotázaným bylo položeno 14 stejných otázek. Ne všichni oslovení byli ochotni odpovídat, většinou z důvodu špatných zkušeností s poskytováním informací. Rozhovory se uskutečnily v měsíci březnu roku 2008 buď osobně, nebo telefonickou formou.

Pro účely práce nebyla podstatná totožnost dotazovaných, a proto byla zachována jejich anonymita, což bylo také zároveň podmínkou poskytnutí odpovědí na kladené otázky.

3.3. Otázky pokládané respondentům

- 1) Jak dlouho pracujete v systému státní sociální podpory?
- 2) Změnou zákona č.117/2b., ve znění pozdějších předpisů, byl po 1.lednu 2008 zhruba 586 000 rodin odebrán příspěvek na dítě. Myslíte si, že se jednalo o správné opatření, nebo nikoliv? Svou odpověď zdůvodněte.
- 3) V rámci zpřísnění podmínek pro vznik nároku na sociální příplatek došlo k zúžení okruhu oprávněných osob (asi o 21 000 rodin). Jaký vliv to bude mít, podle Vašeho názoru, na rodiny, kterým byl příplatek odebrán?
- 4) Jaký způsob čerpání rodičovského příspěvku se nejvíce využívá? Domníváte se, že stanovení podmínek nutných ke splnění nároku na zrychlenou formu čerpání rodičovského příspěvku, v podobě vzniku nároku rodiče na peněžitou pomoc v mateřství minimálně ve výši 380 Kč/den, je správné? Svou odpověď zdůvodněte.
- 5) Má podle Vašeho názoru výše porodného vliv na porodnost?
- 6) Jste toho názoru, že by bylo vhodné učinit úsporná opatření v rámci dávek péčovské péče (např. snížení dávek či zvýšení kontroly využívání)?
- 7) Myslíte si, že by se poskytování a výše pohřebného měly odvíjet od sociální situace rodiny?
- 8) Domníváte se, že bylo zrušení příspěvku na školní pomůcky v dané výši, při daných podmínkách vzniku nároku a s ohledem na neexistenci kontroly využití příspěvku, správné?
- 9) Myslíte si, že úspory v rámci Státní sociální podpory způsobí zátěž jiných systémů, například hmotné nouze?
- 10) Český systém Státní sociální podpory patří podle statistiky v Evropě k těm štedřejším. Způsobuje tento fakt, podle Vašeho názoru, růst závislosti občanů na státu, nebo je tento stav žádoucí, vzhledem k ekonomické situaci ČR?
- 11) Myslíte si, že by se některé dávky vzhledem ke skutečným potřebám občanů ČR měly zvýšit, a pokud ano - které, nebo naopak snížit - které v tomto případě?
- 12) Souhlasíte s větší kontrolou využívání dávek Státní sociální podpory, nebo se domníváte, že je současná úprava dostačující?
- 13) Na základě Vašich zkušeností považujete změny, které vstoupily v platnost 1. ledna 2008, spíše za pozitivní, či negativní?
- 14) Vaše další názory, připomínky

4. Výsledky

4.1. Odpovědi respondentů

Rozhovor I.

- 1) 13 let.
- 2) Změna zákona č. 117/95 Sb. byla zahrnuta do reformy veřejných financí. Snahou této reformy bylo, aby dávky SSP byly adresnější. Konkrétně nárok na přídavek na dítě má rodina, jejíž příjem v rodině je menší než částka 2,4 násobku životního minima rodiny. Vzhledem k tomu, že došlo i k úpravě daňových slev, je u vícepříjmových rodin, do kterých spadají i ty rodiny, kterým byla dávka odejmuta, kompenzace provedena tímto způsobem (odečitatelné částky z daně, společné zdanění manželů).
- 3) Před změnou zákona byl nárok 2,2 násobek ŽM, nyní 2,0 násobek ŽM. Nedomnívám se, že toto bude mít podstatný vliv na rodiny, které dosud o tuto dávku žádaly. U některých rodin je možná další kompenzace, podobně jako u přídavku na dítě a možnost čerpání sociálních dávek (příspěvek na péči a hmotná nouze).
- 4) Nejvíce se využívá 3letá varianta. Vzhledem k tomu, že i do veřejného rozpočtu, mají tudíž možnost využít čerpání vyšších dávek. Domnívám se tedy, že částka 380,- Kč/den je stanovena adekvátně.
- 5) Nemá.
- 6) Vzhledem k tomu, že je tendence umisťovat co nejvíce dětí do rodin formou pěstounské péče, nedomnívám se, že by bylo vhodné činit u této dávky úsporná opatření. Kontrola využívání těchto dávek je prováděna jednak orgánem sociálně právní ochrany dětí a také soudem.
- 7) Nemyslím.
- 8) Za nastavených podmínek ano.
- 9) Vzhledem k tomu, že změnou zákona jsou dávky poskytovány nad dvojnásobek ŽM a výše, nedomnívám se tedy, že by došlo k zatížení jiných systémů.

- 10) Český systém SSP skutečně patří k štedřejším systémům v Evropě. V mnohých případech toto vede spíše k zneužívání čerpání dávek SSP. Nemyslím však, že způsobuje závislost občanů na státu, ale ani není žádoucí vzhledem k ekonomické situaci v ČR.
- 11) Jsem pro změnu dávky příspěvku na bydlení, která by měla více reagovat na využívání bytu a hrazení nákladů za tento byt. Možnost úpravy by mohl doznat i rodičovský příspěvek – omezení výdělečné činnosti, výplata do zahraničí provdaným matkám apod.
- 12) Byla bych pro přísnější kontrolu, aby dávky byly skutečně použity ve prospěch těch, kteří je potřebují.
- 13) Pro hodnocení změn, které vstoupily v platnost od 1. 1. 2008, uplynula příliš krátká doba. Změny přinesly jak pozitiva, tak negativa. Dá se předpokládat, že na úseku SSP toto nebyly poslední změny.
- 14) Systémem SSP částečně došlo k sjednocení vyplácení dávek v rámci ČR. Dávky se postupně stávají více adresnějšími a pomáhají překlenout některé neplánované situace v rodině, např. převzetí dítěte do pěstounské péče.

Rozhovor 2.

- 1) 13 let.
- 2) Myslím, že se dalo ušetřit jinde. Dopláci na to i středně příjmové rodiny.
- 3) Rodiny spadnou do systému hmotné nouze.
- 4) Nejvíce se využívá rodičovský příspěvek do 3 let věku dítěte – koresponduje s rodičovskou dovolenou poskytnutou zaměstnavatelem. Zrychlená varianta se téměř nevyužívá - nějaké omezení je nutné, protože by docházelo ke zneužívání určitou skupinou žen.
- 5) Ne.
- 6) V této oblasti by se dalo určitě ušetřit nebo omezit počet dětí svěřovaných do pěstounské péče- v dnešní době jde o častější výskyt těchto dávek.
- 7) Ne.
- 8) Ano – tato dávka nebyla zcela správně využívána.

- 9) Asi o něco málo se zvýší, ale k zátěži by dojít nemělo.
- 10) Určitě způsobuje závislost určité skupiny občanů na státu a měl by se zpřísnit postup při přiznávání dávek SSP.
- 11) Myslím, že by přídavek na dítě měly dostávat všechny děti.
- 12) Současná úprava není téměř žádná. Máme jen zcela omezené možnosti kontroly - pouze na základě šetření a upozornění oddělení péče o dítě odboru soc. věci městského úřadu.
- 13) Zatím se neodvážuji to vůbec hodnotit. Myslím, že přídavek na dítě je dávka o kterou přišlo hodně rodin pro které to znamenalo výrazné posílení rodinného rozpočtu. Pohřebné byla taky dávka, kterou se dříve výrazně pomohlo zvláště starým lidem.
- 14) Určitě bych omezila pobírání dávek SSP na žadatele, kteří splňují základní podmínky, a to bych omezila na případy, kdy jsou evidováni na úřadu práce. Neposkytovala bych dávky lidem, kteří se ani nesnaží pracovat.

Rozhovor 3.

- 1) 11 let.
- 2) Nejednalo se o správné opatření, protože se odebraly peníze lidem, kteří se snaží, platí děti na studiích a jednou tyto děti budou pracovat a odvádět daně tomuto státu, byť částka, kterou dostávali, byla minimální.
- 3) Nedokážu přesně odpovědět, tyto rodiny byly nad 2,0 násobkem ŽM, takže by je to nemělo vážněji ohrozit.
- 4) Nejčastěji je využívána tříletá varianta a je velmi správné, že je vyplácení rodičovského příspěvku vázáno na PPM. Správné je to proto, že je tím zamezeno zneužívání dávky, hlavně její výše.
- 5) Ne.
- 6) Pěstounské dávky by neměly být přiznávány přímým příbuzným dětí, např. babičkám.
- 7) Ne.
- 8) Ano.

- 9) Ne.
- 10) Způsobuje růst závislosti občanů na státu.
- 11) Hlavně by se měly zpřísnit.
- 12) Byla bych pro větší kontrolu.
- 13) Žádným způsobem nebyli postiženi ti, kteří pracovat nechtějí a žijí jen z dávek SSP a z jiných sociálních dávek.
- 14) Nemám.

Rozhovor 4.

- 1) Od 1. 10.1995 – od počátku účinnosti zákona.
- 2) Nepovažuji to za dobré opatření – zákon říká, že přídavek na dítě je dávka dítěte, mělo by na ni mít tedy nárok každé dítě, bez ohledu na příjmovou základnu rodiny. Příjmová hranice 2,4 násobek životního minima rodiny je velmi nízká a o přídavky přišly i sociálně slabší rodiny. Za dobrou považuji pouze část novely v tom směru, že již není stanovena výše přídavku v závislosti na příjmu, ale pouze v závislosti na věkové hranici.
- 3) Sociální příplatek pobíraly sociálně slabší rodiny a snížení hranice, do které vzniká nárok na sociální příplatek, se nepříznivě odrazí především u samoživitelek a rodin s více dětmi. Na druhou stranu jsou rodiny, které systém SSP zneužívají – jednak žadatelé o dávky, kteří nemají žádné příjmy, ani nejsou v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání, a pracují buď na černo, nebo nevyvíjejí žádnou snahu zlepšit vlastním přičiněním svou sociální situaci a na druhou stranu ti, kdo využívají mezery v daňových zákonech a nepřiznávají žádné příjmy a přitom jejich skutečná životní úroveň je většinou velmi dobrá. Oddělit ty skutečné potřebné od těch, co systém zneužívají je ale prakticky nemožné.
- 4) Nejvíce je využívána tříletá varianta pobírání rodičovského příspěvku. V celkově vyplacených částkách není mezi variantami velký finanční rozdíl, ale považuji za správné, aby na největší výhody měl nárok ten, kdo se podílí na tvorbě příjmů státu. Tomu právě odpovídá hranice PPM – ten kdo má nárok na PPM v takové výši,

musel být nemocensky pojištěn a odvádět do státního rozpočtu nemocenské pojištění.

- 5) Ne.
- 6) Nepovažuji to za vhodné – domnívám se, že pěstounské dávky jsou odpovídající svému účelu.
- 7) Ne. Na starší ročníky působí zrušení (resp. omezení) výplaty pohřebného nepříznivě, ale domnívám se, že jde spíše o dlouholetý zvyk na příspěvek státu než na skutečnou potřebu. Určitě bude více pohřbů na státní útraty, ale vychází to spíše ze vztahu k zemřelému než z finanční potřeby.
- 8) Ano – tento příspěvek považuji za populistický předvolební krok.
- 9) Ne nebo minimálně.
- 10) Podle mého názoru tento systém způsobuje růst závislosti občanů na státu, často bez snahy vlastním přičiněním zlepšit svou sociální situaci.
- 11) Potřeby občanů jsou bez hranic. Nikdy jim stát nedá tolik, aby byly uspokojeny. Spíše bych se přikláněla k plošným přídávkům na dítě při zachování stávající výše, k zachování rodičovského příspěvku ale pouze do 3 let věku dítěte, porodného, dávek pěstounské péče. Naopak sociální příplatek a příspěvek na bydlení bych přesunula do pravomocí obcí, aby bylo možné provádět sociální šetření a při výplatě vycházet ze skutečné situace rodiny.
- 12) Kontrolu využívání dávek SSP zákon prakticky neumožňuje.
- 13) Pro stát určitě pozitiva, pro občany negativa.
- 14) Dávky SSP jsou obligatorní, to znamená, že při splnění zákonem stanovených podmínek je na ně nárok. Část dávek je vyplácena v závislosti na výši příjmu, odráží se v nich tedy ekonomická situace státu. Těmito dávkami se stát pouze podílí na krytí nákladů a zákon o SSP rozhodně neřeší sociální situace v rodině.

Rozhovor 5.

- 1) Od roku 2004.
- 2) Změna zákona o SSP byla nevyhnutelná, takže opatření obecně považuji za správné, ale možná bych právě v tomto případě ne zvolila tak výrazné snížení hraničního

koeficientu. Podle prohlášení MPSV, by se odejmutí přídatku na dítě mělo kompenzovat v rodinách, kde alespoň jeden rodič pracuje, v podobě daňových úlev, ale ne všechny osoby jsou letos zaměstnané a příjmy počítáme za rok 2006.

- 3) Dopad nelze určit, když neznáme přesnou sociální situaci rodiny, známe pouze její příjmy dle zákona o SSP, ale nemáme povědomí o majetku rodiny, ani zda využívají systém pomoci v hmotné nouzi apod.
- 4) Převažuje volba varianty na 3 roky. Stanovení podmínky pro možnost rychlejšího čerpání je správné, protože pro čerpání státních prostředků v nadstandardní výši by měla být splněna určitá podmínka, a to v podobě předchozích zákonných odvodů do státního rozpočtu.
- 5) Nemá. Sama to můžete vidět v tom, že na porodnost mají vliv hlavně demografické ukazatele. Tzv. „Husákovy děti“ - silné ročníky ze 70. let nyní významně zvyšují porodnost a je jim úplně jedno, jak vysoké je porodné.
- 6) Rozhodně bych byla pro změny v legislativě (neumožnit svěření dítěte do pěstounské péče příbuzným v řadě přímé, nechat jen svěření do výchovy). Skutečně je na pováženou, že v našem okrese je drtivá většina dětí svěřena do pěstounské péče do své původní rodiny, většinou do péče prarodičů, a to přesto že ne všechny tyto rodiny představují pro dítě vhodné prostředí zaručující řádnou výchovu. A nejen to, předpokládá se také splnění dalších předpokladů, ať již máme na mysli ty ekonomické nebo určité sociální zázemí. U některých rodin lze o ekonomických předpokladech mluvit jen velmi těžko. Naopak dávky pěstounské péče jim slouží jako hlavní zdroj příjmů. Je známo, že předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost. Pokud potomci nemohou své vyživovací povinnosti dostát, přechází tato povinnost na předky. Proč má tedy stát suplovat povinnosti vyplývající ze zákona o rodině. Pokud se chtějí o dítě starat, mohou tak činit jen na základě svěření do výchovy. Jenže taková péče je „zadarmo“, lepší je pěstounská péče, kdy jde o odměnu pěstouna a úhradu potřeb dítěte v řádech tisíců korun. Zřejmě také cítíte ten rozdíl ve významu slova pěstoun a „babička“. Samozřejmě jsme ochotni uznat situace, kdy s ohledem na silné emocionální vazby v rodině bylo v zájmu dítěte zůstat u rodinného příslušníka, a tak se ztotožnit s tím,

že i prarodič může být zároveň pěstounem, ale je přinejmenším zarážející, že tato situace nastává v našem okrese až příliš často. Před rozhodnutím o svěřeni dítěte do pěstounské péče je soud povinen vyžádat si vyjádření orgánu sociálně-právní ochrany dětí o tom, zda ten, kdo se má stát pěstounem, je osobou vhodnou pro výkon této péče. Ze zprávy pak soud při svém rozhodování vychází. Existuje i evidence osob vhodných k výkonu pěstounské péče, ale jen ojediněle je využívána.

- 7) Ne.
- 8) Hned od začátku jsem se klonila k variantě, aby tato dávka vůbec nevznikla. Školní pomůcky by v této hodnotě měla nakoupit přímo škola (popř. i s množstevní slevou) a dětem v první třídě přidělit.
- 9) Jen minimálně.
- 10) Občané jsou opravdu zvyklí spoléhat se na stát a jeho záchrannou sociální síť.
- 11) Nemluvila bych o snížení či zvýšení, spíše o nastavení dávek a podmínkách. Např. nás velmi trápí, že pokud to není v zákoně SSP ustanoveno jinak, musíme ve správním řízení striktně dodržovat správní řád (zákon č. 500/2004 Sb.), a to v počtech žádostí, které na SSP přijímáme je velmi administrativně náročné. Také bych se vrátila k původnímu nastavení dávky příspěvek na bydlení, nezkoumat náklady na bydlení, jen příjem. O nastavení u dávek pěstounské péče jsem se již zmínila.
- 12) Kontrola není zcela ideální, ale na druhou stranu neznám způsob, jak právě využití dávek SSP lépe kontrolovat.
- 13) Rozhodně převažují pozitiva, jak jsem zmínila již na začátku, změna zákona o SSP byla nevyhnutelná, neboť z dlouhodobého hlediska byl takto nastavený systém z hospodářského hlediska neudržitelný.
- 14) Domnívám se, že názor na systém SSP se u jednotlivých lidí silně odvíjí od jejich politického přesvědčení. Názory voliče ODS a voliče ČSSD se musí značně lišit. Musíme také vycházet z ekonomického hlediska, neboť naše ekonomika se nemůže srovnávat s ekonomikami sociálních států, jako je např. Švédsko.

Rozhovor 6.

- 1) Ve státní sociální podpoře pracuji od počátku - od 1. 4. 1995.
- 2) Já bych se přikláněl pro přídavky na dítě všem dětem dle věku (tři kategorie), bez ohledu na příjem rodiny. Každý, kdo pracuje, nějak do systému přispívá – někdo více a někdo méně. Proč by měly být diskriminované děti rodin s vyššími příjmy, když do systému více než např. různí „nemakačenkové“.
- 3) Protože je sociální příplatek čtvrtletní dávka, neměl by se neblahý dopad projevit dlouhodobě. Tito „postižení“ se přelijí ke klientům sociálních odborů měst a budou v síti žadatelů v hmotné nouzi. Mělo by to sice vést k tomu, aby se občané snažili pomoci si sami, např. hledáním práce apod. a nebýt na soc. dávkách závislí, ale tomu já nevěřím.
- 4) Nejvíce se využívá rodičovský příspěvek v základní výměře - 7 600,- Kč měsíčně. Myslím, že třírychlostní rodičovský příspěvek není šťastné řešení, je využíván minimálně. Já bych nechal jednotnou výši 7 600,- Kč do 4 let (7 let, je-li dítě zdravotně postižené) a ať si každý rozhodne, do kdy bude s dítětem doma.
- 5) Domnívám se, že výše porodného nemá na porodnost vliv. Důležitější je podpora mladých manželství - bydlení, výhodné půjčky apod.
- 6) Nevidím důvod „očesávat“ dávky pěstounské péče.
- 7) Pohřebné by mělo být vyšší v souladu s náklady a mělo by náležet těm, kdo vypraví pohřeb, bez rozdílu a bez závislosti na příjmu rodiny.
- 8) Příspěvek na školní pomůcky byla zbytečná dávka, přispívat by mohly školy při nástupu dítěte do 1. třídy přímo pomůckami, ne penězi.
- 9) Nemohu posoudit, to by věděli na sociálních odborech městských úřadů.
- 10) Je pravdou, že je sociální systém u nás štedrý a u některých skupin obyvatel vede k závislosti na něm. Je to snazší, než se sám přičinit - stačí splnit podmínky malého, či žádného příjmu a stát nasype. Je to na druhou stranu i diskriminační vůči těm, co pracují, neboť jsou třeba na příjmové hranici a už nedostanou dávku SSP. Myslím si, že náš systém „potírá“ lidi s průměrnou mzdou, kteří pravidelně chodí do práce, nežijí tzv. na vysoké noze, ale na dávky SSP nedosáhnou.

- 11) Nechal bych výši porodného před 1. 1. 2008, zvýšil pohřebné, jinak rodičovský příspěvek a přídavek na dítě dal plošně bez příjmu.
- 12) Myslím, že kontrola využívání dávek SSP je dostačující, omezovat použití dávek SSP jako u hmotné nouze poukázkami si myslím by nebylo vhodné.
- 13) Změny zatím nemůžeme dostatečně posoudit - nejvíce se snížila výplata přídavku na dítě, rodičovského příspěvku a sociálního příplatku.
- 14) Další připomínky nemám.

Rozhovor 7.

- 1) Na státní sociální podpoře pracuji od jejího vzniku, tj. od října 1995, začínala jsem jako dávkový specialista, pak metodik, vedoucí metodiků a ve funkci vedoucí odboru jsem od r. 2003.
- 2) Myslím, že o správné opatření šlo částečně. Kdybychom vzali rodinu, kde jsou dva dospělí a dítě do 6 let, je jejich ŽM 7 080,-Kč, čtyřnásobek poté činí 28 320,- Kč. Pokud se tato rodina příjmy blíží ke čtyřnásobku, tak vzhledem k počtu osob v rodině nejsou asi až tak finančně závislí na této dávce. Problém ale jsou už ty rodiny, které jsou těsně nad 2,4 násobkem, protože o dávku přišly a z hlediska příjmů bych je považovala spíše už za nízkopříjmové. Změna se především dotkla rodin, kde byl příjem do 1,5 násobku životního minima a přídavky dostávaly ve zvýšené výměře. Zde došlo ke snížení dávek a navíc tato skupina již ve většině případů pobírala i sociální příplatek, kde došlo také ke snížení.
- 3) Opět se úprava dotkla okruhu nízkopříjmových rodin. Když si vezmete rodinu se ŽM 7 080,- Kč a dvojnásobkem 14 160,-Kč, tzn. např. matka pobírající rodičovský příspěvek, otec minimální mzdu a započítává se i vyplacený přídavek na dítě, tak si myslím, že tady by se měl zákonodárce zamyslet, protože tyto rodiny se často nedostanou ani do režimu zákona o hmotné nouzi.
Další věc je, že do stejné skupiny se na jedné straně dostávají rodiny, které se snaží pracovat i za nízký příjem a kvůli tomu třeba i o dávky od státu přijdou, a na druhé straně rodiny, které nepracují a spoléhají pouze na dávky. Tohle bohužel zákon o SSP neřeší.

- 4) Zatím jsme zaznamenali nejvyšší zájem o klasické čerpání do tří let věku dítěte. Myslím si, že skutečnost je ovlivněna délkou rodičovské dovolené do 3 let věku dítěte dle zákoníku práce. Na vyhodnocení je ale příliš krátká doba. Proti čerpání rodičovského příspěvku dva roky ve zvýšené výměře nic nemám. Pokud žena má práci a zajistí si péči o dítě, je na jejím rozhodnutí, jak dlouho chce zůstat doma. Na celkovém objemu vyplacených peněz si nepolepší. Kromě toho tyto maminky se podíleli finančně na tvorbě sociálního zabezpečení, i když trochu jinou formou (nemocenské a důchodové pojištění), tak proč jim neumožnit výhodu proti rodinám, které nepracují a žijí ze sociálních dávek, tudíž ze systému pouze čerpají. Otázkou je, zda je toto rozhodnutí správné z hlediska dítěte, ne každé dítě se dokáže ve dvou letech adaptovat na nové podmínky, především při umístění v některém ze zařízení pro děti.
- 5) Doufám, že ne. Každý rodič by si měl uvědomit, že narození dítěte není otázka dávky, ale závazek a povinnosti na větší část života. Nějaký velký nárůst porodného jsme nezaznamenali.
- 6) Nedomnívám se, že by se tyto dávky měly snížit. Pěstoun nemá vůči dítěti vyživovací povinnost a myslím si, že než se člověk k tomuto kroku rozhodne, určitě hodně přemýšlí a musí projít systémem prověřování v rámci sociálních šetření. Množství pěstounských rodin není zase tak vysoké. Osobně si myslím, že je dobré tento způsob péče o děti bez zázemí podporovat. Částečná kontrola využívání dávek je prováděna tím, že tyto rodiny jsou pod dohledem orgánu sociálně právní ochrany dětí. Zaznamenali jsme i případ, kdy děti byly z pěstounské rodiny umístěny zpět do dětského domova, protože nebyl účel svěření naplněn. Z hlediska SSP není možné využívání těchto prostředků kontrolovat.
- 7) Určitě by to bylo dle mého názoru účelnější než současná úprava. Je zde určitá nedokonalost zákona, protože není specifikován pojem „rodič nezaopatřeného dítěte pro účely pohřebního“. Rodič je i ten, který je uveden v rodném listě, třebaže se celý život o dítě nestaral.

- 8) Já si myslím, že nebylo správné jeho zavedení. Myslíte si, že když jste nastupovala na střední školu, že náklady s tím spojené byly nižší, než když jde dítě do první třídy?
- 9) Netroufám si odhadnout, ale podmínky nároku v hmotné nouzi jsou od roku 2007 také přísnější.
- 10) Vytvářet sociální stát je pěkná myšlenka, pokud je skutečnost kompenzována fungující ekonomikou, pokud nefungující ekonomika je dotovaná sociálními dávkami, vzniká situace, která dle mého názoru nemůže být dlouhodobě udržitelná, protože se narušuje tržní mechanismus. Závislost občanů na dávkách vznikne rychle, pokud je stát štědrý, tak proč ne. Ovšem tato závislost určitě není žádoucí. Problém pak je v tom, když stát začne dávky snižovat, protože není z čeho dávat.
- 11) Nyní prezentuji pouze svůj názor. Myslím si, že rodičovský příspěvek by měl být nižší v případě, že rodič při pobírání této dávky pracuje. Naopak u sociálního příplatku bych zvýhodnila ty rodiny, které se snaží prostředky na živobytí zajistit si vlastní prací i za cenu nízké mzdy a naopak by se měly zpřísnit podmínky pro přiznání dávek u těch rodin, kde nepracují a snaží se právě žít pouze ze sociálních dávek. Problém je v tom, jak stanovit hranici kdo pracovat nechce a kdo by pracovat chtěl, ale práci nenajde.
- 12) Kontrola se zabývá především podmínkami vzniku nároku a správnosti podkladů. Co se týká předběžné kontroly, myslím si, že je dostačující. Kontrola funguje na principu „čtyř očí“, tzn. dávkový specialista převezme podklady a zadá je do PC. Metodik podklady znovu zkontroluje, ověří správnost zpracování a teprve potom odsouhlasí k výplatě. Průběžná a následná kontrola se pak odvíjí od počtu pracovníků kontroly a časovém rozsahu kontrol. Jsme ovšem schopni zkontrolovat pouze nárok, podklady, zneužití čerpání z důvodu nenahlášení změn. Systém SSP neumožňuje prověřovat, jak klient dávku využívá, zda opravdu jsou využívány ve prospěch nezaopatřeného dítěte nebo příspěvek na bydlení pro účely úhrady nákladů spojených s bydlením. Nemáme právo provádět šetření v rodinách ani si nechat doložit, jak klient dávku použil. Myšlenka kontroly využívání těchto dávek je při stávajícímu systému dávek a počtu pracovníků nereálná.

13) Z hlediska klientů mám pocit, že se jedná spíše o rezignaci. Klienti, kteří se přišli informovat, proč se jim dávky snížily nebo byly odejmuty, to spíše chápali jako obraz celé naší politické scény. Očekávali jsme více negativních reakcí.

Z hlediska rodin nízkopříjmových a středněpříjmových si myslím, že dopad bude spíše negativní, do chodu domácností se začnou projevovat zvýšené náklady na uspokojování základních potřeb.

14) Chtěla bych dodat ještě něco o nízkopříjmových a středněpříjmových rodinách. Z pohledu těchto domácností bych posunula hranici nároku jak u přídatku na dítě, tak i u sociálního příplatku. Zároveň by možná stálo za to, aby výše přiznané dávky byla výhodnější u rodin, kde pracují, proti rodinám, kde je příjem 0. Problém, se kterým se potýkáme vlastně již od počátku, jsou prohlášení osob typu „nikde nepracuji, nejsem evidovaný na úřadu práce, nemám žádný příjem“. Bohužel i toto prohlášení je podklad pro posouzení nároku a v mnoha případech se nezakládá na pravdě, což zjistíme spíše náhodou.

Rozhovor 8.

- 1) Od samého počátku, tj. od ledna 1995.
- 2) Ne – změna zákona měla za cíl zvýhodnit zaměstnané před nezaměstnanými, ale zaměstnaní mimo Prahu dosahují ve většině menších příjmů, než je republikový průměr a tak přišli o přídatek na dítě i o sociální příplatek, čímž se příjmová situace zaměstnaných výrazně zhoršila. Např. osamělá matka se školním dítětem do 15 let a s příjmem nad 11 616,-Kč nemá nárok na sociální příplatek ani na přídatek na dítě.
- 3) Rodiče si musí buď najít další zdroj zisku, aby rodině zachovali standard, ale tím bude oslabena jejich základní funkce, nebo budou hospodařit s tím, co mají, a jejich chudoba se bude zvětšovat.
- 4) Určitě je to dobře, protože občané si musí být vědomi, že jedinec pracovat (a tím i odvádět do sociálního systému) se vyplácí. A je správné, že se to vyplatí více těm, kteří více odevzdávají. Přesto je velice málo žadatelů, kteří využívají rychlejší variantu RP (rodičovského příspěvku) - ze 3 500 žadatelů jenom asi 10. Pokud má

rodič možnost volby, využívá většinou základní variantu čerpání RP, v ostatních případech jde o režim snížené částky.

- 5) U běžné populace to nemá žádný vliv, ale v rodinách sociálně slabých, kde jsou zvyklí žít na úkor dětí, tak tam to může vliv mít.
- 6) Proč zrovna dávky pěstounské péče? Cizí člověk si bere do výchovy dítě a stát mu za to vyplácí odměnu a dítěti hradí náklady jeho potřeb. Kdyby takové dítě bylo v ústavním zařízení, tak to stát vyjde draž. Pěstouni většinou plní roli rodičů i poté, kdy pěstounská péče skončí. A navíc z pěstounských rodin se děti většinou lépe zařadí do života. Myslím, že v delším časovém horizontu se takové dávky státu jistě vyplatí. Na samou podstatu pěstounské péče existuje dostatečný kontrolní mechanismus státu, aby si občané nebrali děti jen za účelem zisku.
- 7) Jaké rodiny? Pokrevní nebo i širší? A co Ti, kteří vypravují pohřeb svým přátelům či známým bez příbuzenského vztahu? Kde by byla hranice, od koho zjišťovat majetkové poměry a od koho už ne. Sociální vztahy zemřelých bývají tak složité, že je lepší se jim vyhnout.
- 8) Bylo by velice obtížné zavádět kontrolu. Některé děti dědí pomůcky po sourozencích, jiné je dostanou od známých. Některému vydrží aktovka několik let, jinému ani jeden školní rok. Někdo dětem stejně nepořídí nic nebo jen to nejnnutnější, ale nebyl by pro ně problém pořídít si spoustu dokladů na věci, které ve skutečnosti nepořídil. Běžná rodina se vůči svým dětem chová zodpovědně a ti nezodpovědní v tom zase umí chodit tak, že by kontrola těžko prokazovala porušení jejich povinností.
- 9) Nemyslím, protože to nemůže mít vliv na dávky poskytované do výše životního minima. Úspory např. neumožní chudším dětem studovat, jezdit na tábory apod.
- 10) Naši občané jsou ve větším počtu a ve vyšší míře chudší, než část Evropy na západ od našich hranic. Kdyby náš zaměstnaný občan měl jejich mzdy, tak by se nedostal vůbec do sociální sítě.
- 11) Měl by být hlavně spravedlivější, např. příspěvek na bydlení.
- 12) Současný systém dávek a jejich právní úprava nepočítá vůbec s kontrolou využívání dávek. Podle mého názoru to není ani realizovatelné. Například je nemožné

zkontrolovat i plnění základní podmínky pro poskytování rodičovského příspěvku: řádnou péči.

13) Spíše negativa. Stát sice něco ušetří, ale za jakou cenu?

14) Celý systém státní sociální podpory je zbytečně příliš složitý. Řadový občan se v něm vůbec nevyzná, odpovědní pracovníci sice ano, ale pro samou náročnost mají málo času na vysvětlování a rady žadatelům. Sociální pracovníci na pověřených úřadech už nejsou schopni při své poradenské činnosti o SSP klienty informovat.

Navrhuji neuznávat např. čestná prohlášení na nulové příjmy v rodinách, kdy je jasné, že nějaké příjmy mají. Jen z nich neplatí daně, ani sociální a zdravotní pojištění, což ve finále jsou obrovské náklady státu. V takovém případě se zabývat i trestní odpovědností za jejich neplnění vyživovací povinnosti apod.

Rozhovor 9.

1) Od samého jejího počátku, tj. od 1. 10. 1995.

2) Cílem těchto opatření bylo bezesporu jednak snížení nákladů na dávky státní sociální podpory ze státního rozpočtu, a dále také zlepšení adresnosti dávek. Ke snížení výdajů výrazně došlo. Došlo k tomu, že se přídavek na dítě nyní vyplácí jen dětem, jejichž rodiče měli v rozhodném období skutečně nepříliš vysoké příjmy. Nebudu hodnotit správnost tohoto opatření, avšak spíše jsem očekávala, že novelou zákona dojde ke skutečně plošné výplatě této dávky, snad jen s ohledem na věk dětí.

3) Rodiny, které budou moci, se obrátí se svou situací na oddělení městských sociálních péčí s žádostí o finanční pomoc. Existuje možnost, že se některé rodiny dostanou do ještě slabší sociální situace. Dopad této skutečnosti pak v budoucnu může zasáhnout do nejrůznějších dalších oblastí (jako školství, kriminalita, zdravotnictví).

4) Nejvíce rodiče využívají možnosti základní výměry, tj. čerpání příspěvku do 3let. Omezení rychlé varianty PPM v dané částce je správné.

5) Snad jen u skupiny obyvatelstva, která žije ponejvíce ze sociálních dávek, ale i to je diskutabilní.

- 6) Ne. Snížení dávek bych nedoporučovala, kontrola těchto dávek je srovnatelná s kontrolou jiných dávek SSP, nevidím reálný nástroj, kterým bychom mohli hodnotit využití pěstounských dávek.
- 7) Nemyslím, že by tato možnost byla spravedlivá.
- 8) Ano.
- 9) Ne.
- 10) Není žádoucí, je však nezbytný.
- 11) Byla bych pro zvýšení pohřebného.
- 12) Vzhledem k počtu klientů SSP se domnívám, že vytvořit kontrolní nástroj a zabezpečit větší kontrolu by bylo patrně velice nákladné a výsledek pochybný.
- 13) Spíše negativa.
- 14) Nemám.

4.2 Srovnání vybraných dávek v letech 2006, 2007, 2008

Tabulka 1. Přídavek na dítě

2006			
Věk nezaopatřeného dítěte v rodině	Výše přídatku v Kč/měsíc dle rozhodného příjmu rodiny v násobcích životního minima (ŽM)		
	Do 1,10 ŽM	Od 1,10-1,80 ŽM	Od 1,80 - 3,00 ŽM
Do 6 let	560	490	245
Od 6 do 10 let	624	546	273
Od 10 do 15 let	740	647	324
Od 15 do 26 let	810	709	355
2007			
Věk nezaopatřeného dítěte v rodině	Výše přídatku v Kč/měsíc dle rozhodného příjmu rodiny v násobcích životního minima		
	Do 1,50 ŽM	Od 1,50–2,40 ŽM	Od 2,40–4,00 ŽM
Do 6 let	576	496	256
Od 6 do 15 let	706	608	314
Od 15 do 26 let	810	698	360
2008			
Věk nezaopatřeného dítěte v rodině	Výše přídatku na dítě v Kč/měsíc dle rozhodného příjmu rodiny nižším než 2,40 násobek ŽM		
Do 6 let	500		
Od 6 do 15 let	610		
Od 15 do 26 let	700		

Zdroj: MPSV ČR

Tabulka znázorňuje výši dávek v roce 2006 poskytovanou dětem čtyř věkových kategorií dle rozhodných příjmů v násobcích životního minima rozdělených do tří skupin, a to až do trojnásobku životního minima rodiny. V roce 2007 se okruh příjemců rozšířil až do čtyřnásobku ŽM, došlo také ke sjednocení věkových kategorií od 6 do 10 let a od 10 do 15 let na jednu kategorii od 6 do 15 let, v souvislosti s tímto se mírně pozměnila výše jednotlivých přídatků. V roce 2008 je patrná jednotná výše dávek dle tří věkových kategorií dítěte, současně došlo také k výraznému zúžení okruhu rodin z důvodu snížení horní hranice vzniku nároku, a to na 2,40 násobek ŽM.

Tabulka 2. Sociální příplatek

2006			
Věk nezaopatřeného dítěte v rodině	Výše sociálního příplatku v Kč/měsíc při příjmu rodiny v předchozím kalendářním čtvrtletí (bez dalších sociálních situací)		
	Do 1,00 ŽM	Do 1,20 ŽM	Do 1,40 ŽM
Do 6 let (rodina bez nároku na rodičovský příplatek)	657	438	219
Od 6 do 10 let	732	488	244
Od 10 do 15 let	866	578	289
Od 15 do 26 let	949	633	317
2007			
Věk nezaopatřeného dítěte v rodině	Výše sociálního příplatku v Kč/měsíc při příjmu rodiny v předchozím kalendářním čtvrtletí (bez dalších sociálních situací)		
	Do 1,00 ŽM	Do 1,60 ŽM	Do 2,00 ŽM
Do 6 let (rodina bez nároku na rodičovský příplatek)	837	437	146
Od 6 do 15 let	1 070	535	179
Od 15 do 26 let	1 228	614	205
2008			
Věk nezaopatřeného dítěte v rodině	Výše sociálního příplatku v Kč/měsíc při příjmu rodiny v předchozím kalendářním čtvrtletí (bez dalších sociálních situací)		
	Do 1,00 ŽM	Do 1,60 ŽM	Do 2,00 ŽM
Do 6 let	800	320	0
Od 6 do 15 let	980	392	0
Od 15 do 26 let	1 125	450	0

Zdroj: MPSV ČR

Sociální příplatek byl v roce 2006 vyplácen dle věku nezaopatřeného dítěte ve čtyřech kategoriích rodinám s příjmem za kalendářní čtvrtletí do 1,40 násobku ŽM. Nejvyšší příplatek náležel rodinám s rozhodným příjmem do 1,00 násobku ŽM, nižší rodinám s příjmem do 1,20 násobku ŽM a nejmenší rodinám s příjmem do 1,40 násobku ŽM. Od roku 2007 je příplatek vyplácen podle třech věkových kategorií dítěte a to rodinám s rozhodným příjmem do 2,00 násobku ŽM. U nejméně příjmových rodin se příplatek zvýšil, u rodin s vyšším příjmem o něco málo snížil. V roce 2008 se okruh příjemců zužuje hranicí do 1,60 násobku ŽM. Dochází ke snížení výše příspěvků.

Tabulka 3. Příspěvek na bydlení

2006			
Počet společně posuzovaných osob	Výše příspěvku na bydlení při příjmu rodiny v předchozím kalendářním čtvrtletí v násobcích životního minima a počtu společně posuzovaných osob v Kč/měsíc		
	Do 1,00 ŽM	Do 1,20 ŽM	Do 1,40 ŽM
1	758	505	253
2	987	658	329
3 nebo 4	1 223	815	408
5 a více	1 373	915	458
2007			
Příspěvek na bydlení se stanovuje dle normativních nákladů na bydlení (normativní náklady na bydlení pro rok 2007 viz. Příloha 2, Tabulka 1)			
Výše příspěvku:	Mimo hl. m. Praha		Hl. m. Praha
	Normativní náklady na bydlení – (rozhodný příjem x 0,30)	Normativní náklady na bydlení – (rozhodný příjem x 0,35)	
2008			
Příspěvek na bydlení se stanovuje dle normativních nákladů na bydlení (normativní náklady na bydlení pro rok 2008 viz. Příloha 2, Tabulka 2)			
Výše příspěvku:	Mimo hl. m. Praha		Hl. m. Praha
	Normativní náklady na bydlení – (rozhodný příjem x 0,30)	Normativní náklady na bydlení – (rozhodný příjem x 0,35)	

Zdroj: MPSV ČR

Příspěvek na bydlení v roce 2006 náležel rodinám s příjmem do 1,40 násobku ŽM podle počtu společně posuzovaných osob. Nejvyšší příspěvek náležel rodinám s 5 a více společně posuzovanými osobami. Od roku 2007 se výše příspěvku na bydlení stanovuje dle normativních nákladů na bydlení (viz Příloha 1.), a to rozdílem normativních nákladů a násobku rozhodného příjmu rodiny a koeficientu 0,30 (v Hl.m.Praze koeficientu 0,35).

Tabulka 4. Rodičovský příspěvek

2006					
Výše rodičovského příspěvku v Kč/měsíc (1,54 násobek částky životního minima)					
Rodičovský příspěvek	3 696				
Rodičovský příspěvek, je-li rodičem nezaopatřené dítě	3 897				
2007					
Výše rodičovského příspěvku v Kč/měsíc (40% průměrné měsíční mzdy za rok 2005)					
Rodičovský příspěvek	7 582				
2008					
Výše a forma čerpání rodičovského příspěvku dle věku dítěte v Kč/měsíc					
Forma čerpání rodičovského příspěvku	Věk dítěte				
	0-22 týdnů	22 týdnů až 21 měsíců	21 měsíců až 24 měsíců	24 měsíců až 36 měsíců	36 měsíců až 48 měsíců
Rychlejší čerpání	PPM	11 400	11 400		
Klasické čerpání	PPM	7 600	7 600	7 600	
Pomalejší čerpání (po PPM)	PPM	7 600	3 800	3 800	3 800
Pomalejší čerpání (nárok na PPM nevznikl)	7600	7 600	3 800	3 800	3 800

Zdroj: MPSV ČR

Rodičovský příspěvek v roce 2006 byl vyplácen ve dvou pevných taxách, jeho hodnota byla vyšší, bylo-li rodičem nezaopatřené dítě. V roce 2007 byl rodičovský příspěvek vyplácen jednotně ve výši 7582 Kč / měsíc. Rokem 2008 přichází podstatná změna, nastupuje třírychlostní forma čerpání rodičovského příspěvku ve zvýšené, klasické a snížené výměře dle věku dítěte. Zohledňuje fakt, kdy rodiči nevznikl nárok na PPM. Příspěvek je vyplácen maximálně do 4 let věku dítěte.

Tabulka 5. Dávky pěstounské péče

5.a Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

2006				
Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte podle věku a zdravotního stavu dítěte v pěstounské péči v Kč/měsíc dle násobků životního minima				
Nezaopatřené dítě ve věku	Zdravé dítě	Dlouhodobě nemocné dítě	Dlouhodobě zdravotně postižené dítě	Dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě
	koeficient 2,00	koeficient 2,10	koeficient 2,60	koeficient 2,80
Do 6 let	3 500	3 675	4 550	4 900
6- 10 let	3 900	4 095	5 070	5 460
10- 15 let	4 620	4 851	6 006	6 468
15-26 let	5 060	5 313	6 578	7 084
2007				
Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte podle věku a zdravotního stavu dítěte v pěstounské péči v Kč/měsíc dle násobků životního minima				
Nezaopatřené dítě ve věku	Zdravé dítě	Dlouhodobě nemocné dítě	Dlouhodobě zdravotně postižené dítě	Dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě
	koeficient 2,30	koeficient 2,35	koeficient 2,90	koeficient 3,10
Do 6 let	3 680	3 760	4 640	4 960
6- 15 let	4 508	4 606	5 684	6 076
15-26 let	5 175	5 288	6 525	6 975
2008				
Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte podle věku a zdravotního stavu dítěte v pěstounské péči v Kč/měsíc dle násobků životního minima				
Nezaopatřené dítě ve věku	Zdravé dítě	Dlouhodobě nemocné dítě	Dlouhodobě zdravotně postižené dítě	Dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě
	koeficient 2,30	koeficient 2,35	koeficient 2,90	koeficient 3,10
Do 6 let	3 680	3 760	4 640	4 960
6- 15 let	4 508	4 606	5 684	6 076
15-26 let	5 175	5 288	6 525	6 975

Zdroj: MPSV ČR

Tato dávka je vyplácena v závislosti na věku a zdravotním stavu dítěte. Se zhoršujícím se zdravotním stavem se zvyšuje koeficient, kterým se určuje výše příspěvku. V roce 2007 se zjednodušila kategorizace věkových skupin dítěte, došlo k růstu koeficientů a tím ke zvýšení příspěvku. V roce 2008 zůstává situace stejná jako v roce 2007.

5.b Odměna pěstouna

2006, 2007, 2008			
Odměna pěstouna v Kč/měsíc			
	Do 31.12.2006	Do 31.12.2007	Od 1.1.2008
Počet dětí v PP	Výše odměny	Výše odměny	Výše odměny
1	2 400	3 126	3 126
2	4 800	6 252	6 252
3	15 600	17 193	17 193
4	17 040	18 756	18 756
1 dlouhodobě těžce zdravotně postižené	15 600	17 193	17 193*

**(od 1.1. 2008 I závislé na pomoci jiné osoby ve stupni II., III., IV.)*

Zdroj: MPSV ČR

Odměna pěstouna je opakující se dávkou vyplácenou měsíčně, její výše se odehrává od počtu dětí svěřených do tohoto typu náhradní rodinné péče v rodině, svou roli hraje také fakt, je-li dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené, od roku 2008 je-li závislé na pomoci jiné osoby ve stupni II., III., či IV. V roce 2007 došlo ke zvýšení dávky, v roce 2008 zůstává hodnota dávky stejná jako v roce 2007.

5.c Příspěvek při převzetí dítěte

2006, 2007, 2008					
Příspěvek při převzetí dítěte v Kč					
Do 31.12.2006		Do 31.12.2007		Od 1.1.2008	
Věk dítěte	Příspěvek	Věk dítěte	Příspěvek	Věk dítěte	Příspěvek
Do 6 let	7 000	Do 6 let	7 120	Do 6 let	8 000
		6-15 let	8 722	6-15 let	9 000
6-10 let	7 800				
10-15 let	9 240	15-26 let	10 013	15-26 let	10 000
15-26 let	10 120				

Zdroj: MPSV ČR

Příspěvek při převzetí dítěte je jednorázovou dávkou poskytovanou v závislosti na věku dítěte svěřovaného do pěstounské péče. V roce 2006 existovaly čtyři různé částky, od roku 2008 už jen tři, došlo ke sjednocení věkových kategorií od 6 do 10 let a od 10 do 15 let, v souvislosti s tímto se také mírně pozměnila výše příspěvku. V roce 2008 zůstávají tři věkové kategorie, u dětí do 15 let došlo ke zvýšení příspěvku, u dětí od 15 do 26 let k mírnému poklesu.

Tabulka 6. Porodné

2006, 2007, 2008			
Výše porodného podle počtu narozených dětí v Kč			
Počet současně narozených dětí	Od 1.4. 2006 do 31.12.2006	Od 1.1.2007 do 31.12.2007	Od 1.1.2008
1	17 500	17 760	13 000
2	52 500	53 120	26 000
3	78 750	79 680	39 000
4	105 000	106 240	52 000
5	131 250	132 800	65 000

Zdroj: MPSV ČR

Porodné jako jednorázová dávka poskytovaná matce dítěte v souvislosti s porodem se vyplácí v závislosti na počtu současně narozených dětí, s růstem počtu dětí se částka zvyšuje. Nejvyšší porodné bylo poskytováno v roce 2007, v roce 2008 došlo k poklesu dávky, za každé narozené dítě náleží matce 13000Kč.

5. Diskuse

5.1. Diskuse k výsledkům rozhovorů

Diskuse k otázce č.1

V první otázce respondenti uváděli, jak dlouho pracují v systému státní sociální podpory. Šest z devíti respondentů uvedlo, že v systému pracují od samé účinnosti zákona o SSP, tedy od roku 1995. Jeden zde pracuje 11 let a jeden 4 roky. Na základě toho se domnívám, že dlouholeté zkušenosti respondentů zaručují hodnotné informace.

Diskuse k otázce č.2

Druhá otázka se týkala přídavku na dítě, který byl od 1 .1. 2008 odebrán celkem asi 586 tisícům rodin (17). Dle MPSV ČR je stávající nastavení sociálních dávek neúměrné možnostem ekonomiky, a významně ohrožuje bilanci veřejných rozpočtů. Cílem reformy je vytvoření adresnějšího systému vyplácení sociálních dávek a podporu rodin s dětmi soustředit především do moderní flexibilní rodinné politiky s nabídkou především pro-rodinných služeb. Změny ve vyplácení přídávků na děti by neměly poškodit rodiny, naopak by jim toto mělo být více než kompenzováno daňovými úlevami a tudíž vést ke zvýhodnění rodin, kde alespoň jeden z rodičů pracuje, a následně tak více motivovat k práci (20). Úspory vzniklé reformou uvádím v příloze č. 2.

Jiného názoru jsou však pracovníci SSP. Ti se domnívají, že ušetřit se dalo jinde, že na tuto změnu doplatí jak středněpříjmové, tak i sociálně slabší rodiny, pohybující se těsně nad hranicí 2,40 násobku ŽM. Jedná o dávku dítěte, a mělo by na ni tedy mít nárok každé dítě, bez ohledu na příjmovou základnu rodiny. Pozitivum vidí například v tom, že výše přídavku se stanovuje pouze na základě věku dítěte a ne už v závislosti na příjmu.

Já jsem toho názoru, že okruh příjemců přídavku na dítě by se měl určitě rozšířit. Samozřejmě, že ideální by bylo vyplácet tento přídavek plošně, avšak toto by způsobilo obrovskou zátěž státu, která by byla neúnosná a částka přídavku pro vysokopříjmové

rodiny je i zanedbatelná. Na druhou stranu pro rodinu s příjmem kolem 2,40 násobku ŽM představuje přídavek poměrně důležitou částku do rodinného rozpočtu, a chce-li stát zároveň usilovat o zvýšení vzdělanostní úrovně národa, měl by si uvědomit, že ne všichni rodiče mohou své děti z finančních důvodů ve studiu a vzdělávání (mám na mysli i různé zájmové kroužky apod.) podporovat.

Diskuse k otázce č.3

Další otázka se týkala zúžení okruhu oprávněných osob v souvislosti s poskytováním sociálního příplatku, jehož reforma se dotkla dohromady kolem 21 000 rodin. MPSV toto komentuje podobně jako u přídavku na dítě, a to ohrožením možností státního rozpočtu, příklonem k adresnějším sociálnímu systému a kompenzací rodinám snížením daní (úspory na daních se zvyšují z 6 000 Kč na 10 680 Kč na dítě ročně) (17).

Respondenti se domnívají, že toto nebude mít podstatný vliv na rodiny, které dosud o tuto dávku žádaly, nebo upozorňují na možnost čerpání dávek systému hmotné nouze, ale i možném propadnutí rodin do tohoto systému a negativním vlivu na nízkopříjmové rodiny. Někteří respondenti se přiklání k pozitivnímu hodnocení této změny ve smyslu omezení zneužívání těmi žadateli, kteří nemají žádné příjmy ani nejsou v evidenci úřadů práce jako uchazeči o zaměstnání, pracují „na černo“, či pracovat vůbec nechtějí. Setkala jsem se také s názorem, že rodiče si buď budou muset najít další zdroj zisku, aby rodině zachovali standard, ale tím může být zároveň oslabena jejich základní funkce, nebo budou hospodařit s tím, co mají, a jejich chudoba se bude prohlubovat. Jeden respondent uvedl, že bez povědomí o majetku rodiny ani využívání systému v hmotné nouzi není možné určit dopad této změny.

Pro nízkopříjmové rodiny toto může způsobit propad do systému hmotné nouze, a tím pádem další zátěž státního rozpočtu, pouze výplatou jiného druhu dávky. Otázkou zůstává, kolik osob se propadne do systému hmotné nouze a jaké tímto vzniknou státu náklady. Na druhou stranu ale určité skupiny opravdu může motivovat ke snaze najít si práci a nespolehat se pouze na státní štědrost, což je cílem dané sociální reformy, a tak tuto změnu hodnotím spíše pozitivně.

Diskuse k otázce č. 4

Čtvrtá otázka se týkala rodičovského příspěvku, jehož reformu MPSV obhajuje dosud omezenými možnostmi pro volbu rodičů při rozhodování o svém rodičovství i pracovním zapojení a výběru takové podpory, která by jim nejlépe vyhovovala.

Třírychlostní systém pobírání rodičovského příspěvku hodnotí jako reflektující moderní mezinárodní trendy a zvyšující flexibilitu péče o děti obecně. Přestože reformou došlo k mírnému snížení celkového objemu rodičovského příspěvku, stále náš systém patří mezi nejštedřejší v Evropě, jak je patrné například z databáze MISSOC (Mutual Information System on Social Protection). Úpravy zákona MPSV obhajuje kompenzací daňových slev a tvrzením, že pro naprostou většinu rodin toto bude znamenat zvýšení čistých příjmů. Co se týče nejvýhodnějšího způsobu pobírání rodičovského příspěvku dle objemu vyplacených peněz, ty jsou téměř stejné, přičemž je však mírně zvýhodněno jeho tříleté pobírání ve výši 235 600 Kč, čtyřleté pobírání vyjde celkem na 224 200 Kč a dvouleté čerpání na 216 600 Kč. Možnost volby způsobu čerpání pouze v rozhodných obdobích je vysvětlována nutností z hlediska administrativy a praktické organizace této úpravy a v neposlední řadě také posílením vlastní zodpovědnosti rodičů, plánováním uspořádání rodinného a pracovního života. Poskytování zrychlené formy čerpání v závislosti na výši předchozího příjmu je vládou zdůvodňováno jako snaha o zachování principu konstrukce dávek v jednotlivých systémech a jejich hierarchie, včetně skutečnosti, že pracovat se vyplatí. Dalším důvodem je také opatření proti spekulativnímu využívání této rychlejší cesty, kdy by určitá část rodičů mohla uvažovat, že si vyzvedne vyšší částku po dva roky, a třetí, případně čtvrtý rok bude čerpat dávky z ostatních systémů (př. hmotná nouze). MPSV obhajuje reformu také faktem, že většina evropských zemí má méně štědrý sociální systém péče o rodinu než u nás. Není výjimečné, že rodičovská dovolená trvá ve vyspělých zemích kratší dobu než jeden rok. Výše rodičovského příspěvku je v těchto zemích v poměru k průměrné mzdě většinou výrazně nižší než u nás (20).

Respondenti se shodli, že nejvíce využívanou formou čerpání rodičovského příspěvku je tříletá varianta, a to především z důvodu korespondence s rodičovskou dovolenou poskytovanou zaměstnavatelem. Zároveň byli také zastánci podmínky

splnění nároku na PPM ve výši 380 Kč/den, aby nedocházelo ke zneužívání této dávky. O zrychlené variantě uvedli, že se téměř nevyužívá. Někteří respondenti nepovažují třírychlostní formu čerpání za šťastné řešení, byli by spíše pro jednotnou výši 7 600 Kč do 4 let věku dítěte, přičemž by si každý mohl zvolit, jak dlouho chce být s dítětem doma. Dvouletá forma čerpání se setkává s kritikou v tom smyslu, zda se jedná o správné rozhodnutí z hlediska dítěte, protože ne každé se dokáže ve 2 letech adaptovat na nové podmínky, především v některém ze zařízení pro děti.

I já si myslím, že ve dvou letech je velmi brzy ponechat dítě celodenně v některém kolektivním zařízení, vezmeme-li v úvahu fakt, že takto malé dítě je na matku ještě velmi fixováno. Za vhodné řešení v tomto případě považuji domácí péči o dítě vykonávanou například prarodiči či chůvou, nebo vykonává-li rodič své zaměstnání doma. Také souhlasím s podmínkou hodnocení předchozí výše příjmu. Je velmi těžké určit, která varianta je nejlepší a která je zbytečná. Každá má své pro a proti. Je-li prioritou podporovat brzký návrat do práce, považuji za nejvhodnější formu dvouleté čerpání rodičovského příspěvku při využití jiného než kolektivního zařízení v péči o dítě. Pro tříletou variantu svědčí korespondence se zákoníkem práce. V případech zdravotních či psychických problémů dítěte bych pak souhlasila se čtyřletou variantou. Kladně hodnotím návrh, aby rodičovský příspěvek byl vyplácen do 4 let věku dítěte v základní výměře 7 600 Kč, přičemž by si rodič mohl zvolit, jak dlouho chce být s dítětem doma.

Diskuse k otázce č. 5

Zrušení automatické valorizace v souvislosti s novelou zákona č. 117/1995 se dotýká také porodného, které je od 1. 1. 2008 stanoveno pevnou výší 13 000 Kč. MPSV uvádí, že výše porodného není významným propopulačním opatřením. Ne ve všech evropských zemích je tato dávka zavedena, nebo je menší než u nás, a přesto je zde vyšší porodnost. Výše porodného v České republice patří k vyššímu evropskému průměru. Daleko větší význam má však vytvoření široké nabídky pro-rodinných služeb a snazší skloubení rodinného a profesního života. Jako konkrétní příklad lze uvést

agentury zaměřující se na hlídání dětí, práce rodiče doma, úprava pracovní doby apod. (20).

Také respondenti se domnívají, že výše porodného nemá vliv na porodnost. Pouze v rodinách sociálně slabých, kde jsou zvyklí žít na úkor dětí, se může tento vliv objevit. Za důležitější je považována podpora mladých manželství týkající se bydlení, výhodných půjček apod.

Jsem toho názoru, že pokud se pár rozhodne přivést na svět potomka, nemělo by to být na základě nějaké dávky a její výše, prioritní jsou zde zcela jiné hodnoty. Jako všude ale jistě i zde existují výjimky a pro peníze se dnes dělá snad úplně vše, tak proč ne rodit děti. Věřím ale tomu, že se to stává jen ojediněle. Výši této dávky považují vzhledem k ekonomickým možnostem státního rozpočtu za adekvátní.

Diskuse k otázce č. 6

Otázku týkající se pěstounské péče (dále PP) jsem pokládala na základě osobní zkušenosti se svěřováním dítěte do toho typu náhradní rodinné péče v listopadu 2007, a to do péče babičky, tedy příbuznému v řadě přímé. Babička i matka dítěte přitom bydlely společně v jednom domě. V tu chvíli jsem se zamyslela nad otázkou zneužívání této dávky.

V roce 2008 nedošlo k úsporám dávek pěstounské péče, pouze ke změně jejich výplaty. Jejich výše se oproti roku příliž 2007 nemění. O případné změně jejich výše bude rozhodovat vláda a Parlament v rámci zrušení automatické valorizace (17).

Názory respondentů se poměrně různí. Někteří se domnívají, že vzhledem k tomu, že je tendence umisťovat co nejvíce dětí do rodin formou pěstounské péče, nebylo by vhodné činit úsporná opatření u této dávky. Kontrolu využívání těchto dávek prováděnou jednak orgánem sociálně právní ochrany dětí, tak soudem shledávají dostačující a hájí se také faktem, že pokud by dítě bylo v ústavním zařízení, náklady na státní rozpočet by byly mnohem vyšší. Zaznamenala jsem i názory, že by se v této oblasti dalo ušetřit omezením počtu dětí svěřovaných do PP, konkrétně, že děti by neměly být svěřovány formou pěstounské péče příbuzným v řadě přímé.

Jsem toho názoru, že dávky pěstounské péče jsou tím místem, kde by měla být nejvíc zpřísněna kontrola vzniku nároku. Je pravda, že sociálně právní ochrana se snaží dětem poskytnout co nejlepší péči a nabídnout jim co nejvíc možností, v některých situacích ale přivírá oči tam, kde by neměla. Nejsem pro svěřování dětí příbuzným v řadě přímé. Myslím si, že prarodiče by se o svá vnoučata měli starat na základě již zmíněné vyživovací povinnosti a ne na základě odměny, kterou za to dostanou. Jak kvalitní je asi péče poskytovaná v závislosti na finančním zisku? Má-li se co nejvíce ušetřit, měly by se vzít v úvahu všechny okolnosti. Tuším, jak složitá je asi kontrola využívání dávek, během krátkých sociálních šetření se toho příliš zjistit nedá, a proto bych zákonem ošetřila především to, komu vůbec dítě do pěstounské péče svěřit.

Diskuse k otázce č.7

Má další otázka se týkala dávky pohřebního a návrhu, zda by se její výše a poskytování neměly odehrávat od sociální situace rodiny.

Dle novely zákona je nárok na pohřebné ve výši 5 000 Kč omezen pouze na případy, kdy je vypraven pohřeb některému z rodičů nezaopatřeného dítěte nebo nezaopatřenému dítěti, tj. v případech, kdy náklady na tuto neočekávanou událost významně jednorázově zatíží rozpočty rodin pečujících o nezaopatřené děti. Tato změna je dle zákonodárce součástí snahy zbrzdit trend dalšího zhoršování stavu veřejných financí (17, 20).

Respondenti se shodli, že pohřebné by nemělo být poskytováno v závislosti na sociální situaci rodiny. Pouze jeden se domnívá, že by toto bylo účelnější než současná úprava zákona. Poukazují na skutečnost, že přibude pohřbů na státní útraty. Podle dalšího názoru by pohřebné mělo být vyšší a v souladu s náklady a mělo by náležet těm, kdo vypraví pohřeb bez rozdílu a bez závislosti na příjmu rodiny. Zajímavý je ten názor, podle kterého sociální vztahy zemřelých bývají tak složité, že je lepší se jim vyhnout.

Poskytování pohřebního je otázkou k zamyšlení. Uvedu konkrétní případ: rodiče se chtějí rozvést, mají jednoho syna ve věku 22let. Otec tragicky zahyne, matka náklady pohřbu hradit nehodlá, syn už není nezaopatřený, pobírá pouze minimální plat, nárok

na pohřebné nemá. Z čeho má otci vypravit pohřeb? Neměly by být zohledněny alespoň situace náhlých úmrtí, či úmrtí osoby například do 50ti let? Staří lidé už se svou smrtí víceméně počítají, a také si často odkládají peníze na svůj pohřeb, proto souhlasím se změnou zákona v tom smyslu, neposkytovat pohřebné všem. Byla bych ale pro rozšíření okruhu oprávněných osob.

Diskuse k otázce č. 8

Příspěvek na školní pomůcky poskytovaný ve výši 1 000 Kč byl zaveden socialistickou vládou v roce 2007 jako plošné nesystémové populistické opatření, významově zanedbatelné. Na tuto dávku mělo nárok dítě nastupující do první třídy základní školy, které bylo přihlášeno k zápisu k povinné školní docházce podle školského zákona a zároveň splnilo podmínky nároku na přídavek na dítě. Chyběla však možnost kontroly skutečného využití tohoto příspěvku. Z těchto důvodů byl příspěvek od 1. 1. 2008 jako sociální dávka zrušen (20).

Má otázka byla zaměřena na názor respondentů na zrušení tohoto příspěvku v dané výši a úpravě. Všichni respondenti se shodli, že zrušení bylo správné. Uvedli, že nebyla možná kontrola, a že dávka neměla být vůbec zavedena. Popřípadě, že by školní pomůcky v hodnotě této dávky měla nakoupit přímo škola a dětem přidělit. K zamyšlení nutí názor, který poukazuje na fakt, že nastupuje-li dítě na střední školu, náklady s tím spojené nejsou nižší, než když jde dítě do první třídy.

Také se kloním k názoru, že zavedení této dávky bylo zbytečné. Rodinám to, myslím, příliš nepomohlo. Pokud by vláda trvala na určité pomoci prvňáčkům, byla bych pro to, aby pomůcky nakoupila škola a dětem přidělila. Byla by tak zajištěna i kontrola, že rodiče si za přidělené peníze nekoupí nic jiného.

Diskuse k otázce č. 9

Má další otázka zněla, zda úspory v rámci státní sociální podpory způsobí zátěž jiných systémů, například hmotné nouze.

MPSV se opírá o tvrzení, že úsporná opatření na výdajové straně budou občanům kompenzována snížením daní a zvýšením daňových slev. Výdělečně činným lidem se

tyto změny vyplatí. Naprostá většina rodin s dětmi bude mít po reformách vyšší čistý příjem než do té doby. Mírně znevýhodněny budou ty rodiny, kde ani jeden z rodičů nepracuje. Reforma má v těchto případech motivační efekt, aby lidé dlouhodobě nepobývali v sociální síti. Dávky státní sociální podpory přitom budou proti roku 2006 o 13 miliard vyšší, stoupnou na 48 miliard korun. Jen stěží lze tento poměr považovat za propad do chudoby. Výdaje na sociální sféru budou přitom nadále stoupat, pouze bude přibrzděn jejich nebezpečný růst, nastavený především automatickými valorizačními schématy (20).

Respondenti se většinou nedomnívají, že úspory v rámci státní sociální podpory způsobí zátěž jiných systémů, popřípadě minimálně, či se náklady o něco zvýší, ale k zátěži by dojít nemělo.

Lze tedy říci, že zvýšení nákladů na jiné systémy může v největší míře způsobit snížení okruhu oprávněných osob v rámci sociálního příplatku, jinak by k přílišnému zvýšení nákladů dojít nemělo. Domnívám se, že by bylo vhodné zabývat se otázkou, na kolik způsobí tyto úspory zátěž jiných systémů a podle toho hodnotit.

Diskuse k otázce č. 10

Zaměřila jsem se také na skutečnost, že český systém státní sociální podpory patří v Evropě k těm štedřejším, jak vyplývá ze statistik databáze MISSOC (Mutual Information System on Social Protection)(13), a o které se také opírá Ministerstvo práce a sociálních věcí ve srovnání české situace s evropskou (17). Ptala jsem se, zda toto způsobuje růst závislosti občanů na státu, nebo je to nutné vzhledem k ekonomické situaci ČR.

Respondenti se shodují na tom, že český systém SSP patří skutečně k těm štedřejším v Evropě, a že toto vede spíše ke zneužívání čerpání dávek SSP. Někteří se nedomnívají, že štedrost státu způsobuje závislost občanů na státu, ale zároveň se také nejedná o žádoucí stav vzhledem k ekonomické situaci v ČR. Podle jiného názoru toto určitě způsobuje závislost určité skupiny občanů. Měl by se proto zpřísnit postup při přiznávání dávek SSP. Občané jsou zvyklí spoléhat se na stát a jeho záchrannou sociální síť. Jedná se zároveň také o diskriminaci vůči těm, kteří pracují, překročí příjmovou

hranici a na dávku SSP už nedosáhnou. Důležitá je především fungující ekonomika a tržní mechanismus. Dle jiného respondenta se jedná o stav nežádoucí, avšak nezbytný.

Já osobně se domnívám, že dávky SSP jsou skutečně některými uživateli zneužívány. Proto by se mělo zpřísnit hlavně přiznávání nároku na dávky. Změny by se měly dotknout také jiných oblastí, především politiky zaměstnanosti.

Diskuse k otázce č. 11

Dále jsem se ptala, zda by se některé dávky vzhledem ke skutečným potřebám občanů ČR měly zvýšit, a pokud ano, které.

Odpovědi se dotýkaly zejména změny dávky příspěvku na bydlení, která by měla více reagovat na využívání bytu a hrazení nákladů za tento byt. Někdo by se také vrátil k původnímu nastavení dávky, kdy nebyly zkoumány náklady na bydlení, ale pouze příjem. Sociální příplatek a příspěvek na bydlení by mohly být přesunuty do pravomocí obcí, aby bylo možné provádět sociální šetření. Respondenti se shodli na změně přídatku na dítě, který by mělo dostávat více dětí, či na změně pohřebného. Změny navrhovali také v rámci rodičovského příspěvku – ten by měl být poskytován pouze do 3 let věku dítěte, měla by se omezit výdělečná činnost rodiče na rodičovské dovolené, nebo v tomto případě dávku snížit, či omezit výplatu do zahraničí provdaným matkám. Dávky by se měly především zpřísnit, a to především u těch rodin, kde nepracují a snaží se žít pouze ze sociálních dávek. Porodné by mohlo být stejné jako v roce 2007. Změn by mohly dostat také dávky péče o děti.

Ve své podstatě se navrhované změny dotkly všech dávek státní sociální podpory. Přikláním se k rozšíření výplaty přídatku na dítě a rozšíření okruhu oprávněných osob na nárok na pohřebné. Výši porodného bych nechala dle současné úpravy. Příspěvek na bydlení by měl být spravedlivější, za správný považuji návrh, aby příspěvek na bydlení a sociální příplatek podléhali sociálnímu šetření.

Diskuse k otázce č. 12

Ptala jsem se také, zda by respondenti byli naopak pro ještě větší snížení dávek a větší kontrolu jejich využívání, nebo považují současnou úpravu za dostačující.

Setkala jsem se s většinovým názorem, že kontrola by měla být přísnější, aby dávky byly skutečně použity ve prospěch těch, kteří je potřebují. Zároveň však není znám způsob, jak využití dávek lépe kontrolovat. Za dostatečnou je považována kontrola předběžná, při stávajícím systému dávek a počtu pracovníků je myšlenka kontroly využívání těchto dávek považována za nereálnou. Pouze jeden respondent se domnívá, že kontrola využívání dávek SSP je dostačující, omezení nepovažuje za vhodné.

Já se domnívám, že kontrola využívání dávek dostatečná není, ale souhlasím s tím, že za současného nastolení systému a administrativní zátěži zpřísnění není možné. Za vhodný bych proto považovala návrh vyplývající z předchozí odpovědi, aby sociální příplatek a příspěvek na bydlení podléhali kontrolám obcí. Se změnou by se dle mého názoru mělo začít u zpřísnění vzniku nároku na dávku, především u již diskutovaných dávek pěstounské péče.

Diskuse k otázce č. 13

Předposlední otázka se týkala hodnocení změn, které vstoupili v platnost 1. 1. 2008 z hlediska převahy pozitiv či negativ na základě zkušeností respondentů.

Přes názor, že uplynula příliš krátká doba pro hodnocení, setkávám se s názory, že změny přinesly jak pozitiva, tak negativa. Pro stát pozitiva, pro občany negativa. Novele zákona je vytýkáno, že nebyli postiženi ti, kteří pracovat nechtějí a žijí jen z dávek SSP a jiných sociálních dávek. Podle dalšího názoru rozhodně převažují pozitiva. Více respondentů se však domnívá, že spíše negativa – stát sice něco ušetří, ale za jakou cenu.

Já jsem toho názoru, že změny přináší jak pozitiva, tak negativa. Pozitivní jsou samozřejmě úspory státního rozpočtu, dále také omezení počtu těch, kteří dávky zneužívají, na druhou stranu přišli o dávky také ti, kteří třeba práci sehnat nemohou, ačkoliv chtějí.

Diskuse k otázce č. 14

V poslední otevřené otázce respondenti zmiňovali své názory a připomínky.

Bylo řečeno, že systémem SSP došlo částečně ke sjednocení vyplácení dávek v rámci ČR. Dávky se postupně stávají více adresnějšími a pomáhají překlenout některé neplánované situace v rodině. Těmito dávkami se stát podílí na krytí nákladů, zákon o SSP ale rozhodně neřeší sociální situace v rodině. Dále bylo navrženo omezení pobírání dávek na žadatele, kteří splňují základní podmínky a navíc jsou evidováni na úřadu práce. Názor na systém SSP se u jednotlivých lidí odvíjí od jejich politického přesvědčení, důležité je také ekonomické hledisko státu. Celý systém státní sociální podpory je také považován za zbytečně příliš složitý. Řadový občan se v něm vůbec nevyzná a odpovědní pracovníci mají pro samou náročnost málo času na vysvětlování a rady žadatelům. Respondenti navrhují také neuznávat např. čestná prohlášení na nulové příjmy v rodinách, kde je jasné, že nějaké příjmy mají. V takovém případě se doporučuje zabývat se i trestní odpovědností za neplnění vyživovací povinnosti apod. Systém státní sociální podpory se tedy dle názoru respondentů setkává s řadou problémů. I přes sjednocení dávek není příliš přehledný a lidé se v něm těžko orientují.

Jsem toho názoru, že zákon by měl být pro žadatele srozumitelný a přehledný, aby nebyl problém se v něm orientovat. Dalo by se tím předejít nedorozuměním, které mohou vznikat. Stát by určitě ušetřil, pokud by omezil poskytování dávek pouze na osoby, které projevují úsilí zlepšit svou sociální situaci vlastní prací, minimálně jsou evidováni na ÚP.

5.2. Diskuse k výsledkům sekundární analýzy dat

Další část mé práce se zabývá srovnáním změn v poskytování vybraných dávek v letech 2006, 2007 a 2008. Pomocí tabulek jsou znázorněny výše jednotlivých dávek a podmínky jejich poskytování.

Diskuse k přídavku na dítě

Přídavek na dítě byl v roce 2006 byl poskytován v závislosti na výši rozhodného příjmu rodiny a věku nezaopatřeného dítěte. Náležel rodinám s rozhodným příjmem do trojnásobku životního minima. V roce 2007 přetrvávala závislost výše příspěvku na

rozhodném příjmu rodiny a věku dítěte, sjednotila se věková kategorie od šesti do patnácti let. V souvislosti s tímto se mírně změnila výše jednotlivých přídavků. Okruh oprávněných osob se rozšířil, horní hranicí příjmů se stal čtyřnásobek životního minima rodiny. V roce 2008 dochází k výraznému zúžení okruhu rodin z důvodu snížení horní hranice vzniku nároku, a to na 2,40 násobek ŽM. Díky této změně přichází o přídavek na dítě celkem kolem 586 tisíců rodin.

Domnívám se, že razantní zúžení okruhu oprávněných osob v roce 2008 sice ušetřilo státu peníze, ale negativní dopad na rodiny bude dle mého názoru vyšší, přestože MPSV toto hájí daňovými úlevami pro rodiny s dětmi. Nejpozitivněji hodnotím stav v roce 2007. Za dobré považuji také poskytování výše přídavku pouze v závislosti na věku dítěte, jak je tomu od roku 2008, a už ne na výši rozhodného příjmu.

Diskuse k sociálnímu příplatku

Sociální příplatek byl v roce 2006 vyplácen dle věku nezaopatřeného dítěte a rozhodného příjmu, určeného za předcházející kalendářní čtvrtletí, a to do 1,40 násobku životního minima. Od roku 2007 se příplatek poskytuje dle třech věkových kategorií nezaopatřeného dítěte rodinám s rozhodným příjmem do dvojnásobku životního minima. U nejméně příjmových rodin výše příplatku mírně vzrostla, avšak v souvislosti s rozšířením okruhu oprávněných osob se příplatek u rodin s vyšším příjmem o něco málo snížil. V roce 2008 se okruh příjemců zužuje hranicí násobku ŽM do 1,60. Dochází ke snížení výše příplatku.

Změny provedené v poskytování a výši sociálního příplatku považuji za vhodné. Ušetří se státní peníze a dopad na občany by neměl být tak velký, pokud budou moci v případě nutnosti využívat dávky systému pomoci v hmotné nouzi.

Diskuse k příspěvku na bydlení

Příspěvek na bydlení je dávka poskytovaná v závislosti na počtu společně posuzovaných osob a výši rozhodného příjmu rodiny v násobcích ŽM. V roce 2006 byl tento příspěvek poskytován rodinám s příjmem do 1,40 násobku životního minima. Od

roku 2007 se výše příspěvku na bydlení stanovuje dle normativních nákladů na bydlení, a to rozdílem normativních nákladů a násobku rozhodného příjmu rodiny a koeficientu 0,30, v hl. městě Praze koeficientu 0,35. V roce 2008 zůstává situace stejná jako v roce 2007, pouze se zvyšují normativní náklady na bydlení (viz. Příloha 1.)

Poskytování přídatku na bydlení považuji v korespondenci s názory respondentů výhodnější v roce 2006, kdy tato dávka byla vyplácena v závislosti na výši příjmu a ne dle normativních nákladů na bydlení. Toto nepovažuji za spravedlivé především, jednalo se o byty v osobním vlastnictví, kdy se výše nájmu může razantně lišit a bytová situace ČR neumožňuje přílišnou možnost volby.

Diskuse k rodičovskému příspěvku

Rodičovský příspěvek byl v roce 2006 poskytován v pevné výši 3 696 Kč měsíčně, popřípadě ve výši 3 897 Kč měsíčně, bylo-li rodičem nezaopatřené dítě. V roce 2007 došlo k poměrně značnému nárůstu výše tohoto příspěvku, a to na 7 582 Kč měsíčně pro všechny. V roce 2008 nastupuje třírychlostní forma čerpání rodičovského příspěvku ve zvýšené, klasické a snížené výměře dle věku dítěte. Rodič si může zvolit, jakou formu čerpání chce využít. Příspěvek je vyplácen maximálně do 4 let věku dítěte.

Nastolení třírychlostí formy čerpání v roce 2008 hodnotím vcelku pozitivně. Objem vyplacených dávek pro jednotlivé formy čerpání se příliš neliší. Matka má možnost zvolit si rychlejší formu čerpání v případě, že upřednostňuje brzký návrat do práce, nebo naopak může být doma s dítětem až 4 roky. Přestože je nejvíce využívána tříletá forma, možnost volby je určitě přínosem.

Diskuse k dávkám pěstounské péče

Dávky pěstounské péče, které jsem zahrnula do srovnání, jsou příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna a příspěvek při převzetí dítěte.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte je dávkou vyplácenou v závislosti na věku dítěte a dále na skutečnosti, jedná-li se o dítě zdravé, dlouhodobě nemocné, dlouhodobě zdravotně postižené či dlouhodobě těžce zdravotně postižené. Dle zdravotního stavu dítěte se zvyšuje koeficient, kterým se určuje výše příspěvku. Rokem 2007 se

zjednodušila věková kategorizace dítěte podobně jako o jiných dávek, dále došlo k růstu koeficientů a tím ke zvýšení příspěvku. V roce 2008 zůstává situace stejná jako v roce 2007.

Jednotlivé výše dávek považuji za adekvátní. Od roku 2006 do roku 2008 došlo pouze k minimálnímu nárůstu dávky. Pozitivně hodnotím zjednodušení věkové kategorizace v roce 2007, dle které se určuje výše jednotlivých příspěvků.

Odměna pěstouna je opakující se dávkou vyplácenou měsíčně. Její výše závisí na počtu svěřených dětí. Důležitý je také zdravotní stav dítěte. V roce 2007 došlo ke zvýšení dávky, výše zůstává konstantní i pro následující rok.

Odměnu pěstouna také hodnotím pozitivně. Představuje společenské uznání člověku pečujícímu o cizí dítě, její výše je myslím odpovídající účelu. Domnívám se ale, že je opravdu důležité, komu se dítě do tohoto typu náhradní rodinné péče svěřuje, a zda někdy stát nevynakládá finanční podporu zbytečně.

Příspěvek při převzetí dítěte je dávkou poskytovanou v závislosti na věku dítěte svěřovaného do pěstounské péče. Jedná se o dávku jednorázovou. V roce 2006 se výše dávky určovala na základě čtyř věkových kategorií dítěte, od roku 2007 jsou tyto kategorie už pouze tři. V souvislosti s touto změnou se i mírně pozměnila výše příspěvku. V roce 2008 dochází u dětí do 15 let k růstu dávky, u dětí od 15 do 26 let k mírnému poklesu.

Má-li tato dávka sloužit k nakoupení základních potřeb dítěte při jeho převzetí do péče, souhlasím s výší jednotlivých dávek.

Diskuse k porodnému

Výše porodného je závislá na počtu současně narozených dětí. Nejvyšší porodné bylo vypláceno v roce 2007, v roce 2008 došlo ke snížení dávky, za každé narozené dítě matce náleží 13 000 Kč.

Jak jsem se zmínila již dříve, dávka v hodnotě 13 000 Kč myslím stačí k pokrytí základního vybavení dítěte. Samozřejmě, že by mohla být vyšší, ale opět by tak docházelo k zatížení státního rozpočtu a pro vysokopříjmové rodiny by toto ani nemělo smysl.

6. Závěr

V rámci provedeného výzkumu byly získány výsledky, které mohou být příspěvkem do diskuse o dalších změnách systému státní sociální podpory. Konkrétně se jedná o tyto možné návrhy změn:

- I. Přídavek na dítě vyplácet plošně. Jelikož se jedná o dávku určenou dítěti, měly by na ni mít nárok všechny děti. Toto by však způsobilo obrovskou zátěž státního rozpočtu, proto navrhuji minimálně rozšíření okruhu oprávněných osob, a to alespoň na rodiny, jejichž příjem nepřevyšuje čtyřnásobek životního minima rodiny, jak tomu bylo v roce 2007.
- II. Zachovat sociální příplatek ve stávající výši. Respondenti se nedomnívají, že omezení vyplácení sociálního příplatku bude mít podstatný vliv na rodiny, které dosud o tuto dávku žádaly. Dokonce poukazují na pozitivní hodnocení této změny ve smyslu omezení zneužívání těmi žadateli, kteří nemají žádné příjmy, nejsou v evidenci ÚP, pracují na černo, či pracovat vůbec nechtějí.
- III. Rodičovský příspěvek poskytovat do čtyř let věku dítěte, a to v základní výměře. Zachovat možnost volby, jak dlouho chce být rodič s dítětem . Zvážila bych návrh na snížení rodičovského příspěvku v těch případech, kdy si rodič přivydělává vlastní prací a poskytování této dávky do zahraničí provdaným matkám, protože v těchto případech lze předpokládat, že je matka více zaopatřena a nemuselo by tak docházet ke zbytečnému čerpání ze systému.
- IV. Zachovat výši porodného v současné výměře 13 000 Kč. Slouží-li totiž tato dávka k pokrytí nákladů vzniklých v souvislosti s narozením dítěte ve smyslu nákupu základního vybavení, považuji výši této dávky za adekvátní.
- V. V rámci pěstounské péče zakázat svěřování dětí do tohoto typu náhradní rodinné péče příbuzným v řadě přímé. Je známo, že předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost. Pokud potomci nemohou své vyživovací povinnosti dostát, přechází tato povinnost na předky, a stát by tedy neměl suplovat povinnosti vyplývající ze zákona o rodině. Pokud se chtějí prarodiče o dítě starat, můžou tak činit jen na základě svěření do výchovy. Jsou-li ovlivněni

vidinou finančního zisku, zájem o dítě zřejmě nebude prioritou a spolu s ním ani řádná péče.

- VI. Zvýšit dávku pohřebního, protože i náklady na pohřeb se razantně zvyšují.
- VII. Příspěvek na bydlení by měl více reagovat na využívání bytu a hrazení nákladů na tento byt. Vhodné by bylo zvážit původní nastavení dávky, kdy nebyly zkoumány náklady na bydlení, ale pouze příjem, což se dle názoru respondentů jeví jako spravedlivější.
- VIII. Sociální příplatek a příspěvek na bydlení by mohly být přesunuty do pravomoci obcí, podléhaly by sociálnímu šetření a dala by se tak zvýšit kontrola využívání těchto dávek.
- IX. Zpřísnit poskytování všech dávek, a to především u těch rodin, kde ani jeden člen nepracuje, o to více v případě, že osoba ani není v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání. Posílit tím tak koncepci státní sociální podpory, která říká, že státní sociální dávky by neměly být náhradou rodinných příjmů a nesmí být zároveň demotivující ve vztahu k práci.
- X. Vhodné by bylo celkové zjednodušení systému včetně zákona o státní sociální podpoře, neboť je velmi složitý a je těžké se v něm vyznat. Vysvětlování skutečností vyplývajících ze zákona žadatelům o dávky je velmi časově náročné i pro samotné zaměstnance SSP, kteří jsou tím zdržováni a mohou jim unikat jiné podstatné informace.

Z výzkumu vyplývají následující hypotézy:

H 1: Současná právní úprava zákona o státní sociální podpoře není respondenty hodnocena pozitivně.

H 2: Největší objem vyplacených dávek stát zaznamenal v roce 2007.

Cíl práce, kterým bylo formulovat klady a zápory platné právní úpravy státní sociální podpory, zejména s ohledem na její změny, účinné od 1. 1. 2008, včetně návrhů na její přeměnu, byl dle mého názoru naplněn.

7. Seznam použité literatury

1. ARNOLDOVÁ A. *Vybrané kapitoly ze sociálního zabezpečení. I. část.* 2. vyd. Praha: Karolinum, 2004. 375 s. ISBN 80-246-0728-X
2. BOLDIŠ P. *Bibliografická citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2.* verze 3.1. ©1999-2004. [on-line] [cit. 2007-02-15]. Dostupné z: <http://www.boldis.cz/citace>
3. BŘESKÁ N., BURDOVÁ E., VRÁNOVÁ L. *Státní sociální podpora: s komentářem a příklady k 1.5.2007.* 11. vyd. Praha: ANAG, 2007. 207 s. ISBN 978-80-7263-402-6
4. DLOUHÝ, J. *Životní minimum.* 1. vyd. Praha: SOCIOKLUB, 1997. 157 s. ISBN 80-902260-2-7
5. EURES, The European Job Mobility Portal. *Social security and insurance.* [online] [cit. 2008-03-31] Dostupné z: <http://europa.eu.int/eures/main.jspcountryId=CZ&acro=living&lang=en&parentId=0>
6. GREGOROVÁ Z., GALVAS M. *Sociální zabezpečení.* 2.vyd. Brno: Doplněk, 2005. 280 s. ISBN 80-210-3686-9
7. GREGOROVÁ Z., PÍCHOVÁ I. *Základy pracovního práva a sociálního zabezpečení v Evropských společenstvích.* 1.vyd. Brno: Masarykova universita, 2001. 167 s. ISBN 80-210-2729-0
8. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace.* 1.vyd. Praha.:Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2
9. KADLEČKOVÁ H., ČECHLOVSKÝ V. *Co změní daňová a sociální reforma. .* [on-line] [cit. 2007-03-10]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/112654-special-co-zmeni-danova-a-socialni-reforma.html>
10. KEPKOVÁ M. *Státní sociální podpora.* 1.vyd. Praha: Sociopress, 1997. 239 s. ISBN 80-902260-5-1
11. KREBS V. *Sociální politika.* 3.vyd. Praha: ASPI, a.s. 2005. 504 s. ISBN 80-7357-050-5
12. KREBS V., PRŮŠA L. *Státní sociální podpora.* 1.vyd. Praha: Grada Publishing 2002. 136 s. ISBN 80-247-0065-4

13. MISSOC: Mutual Information System on Social Protection in the EU Member States and the EEA. Tables 2007. [on-line] [cit. 2008-04-04]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/missor_tables_en.htm#table2007
14. MAREŠ P. a kol. *Dávky sociálního státu*. 1.vyd. Brno: Georgetown 2001. 189 s. ISBN 86-86251-12-8
15. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Dávky státní sociální podpory*. [on-line]. [cit. 2008-02-13]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2>
16. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Peněžitá pomoc v mateřství*. [on-line]. [cit. 2008-02-13]. Dostupné z: <http://www.vyplata.cz/vyplatamzdy/penezitapomocvmaterstvi.php>
17. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Sociální reformy*. [on-line]. [cit. 2008-03-15]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/4074>
18. Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Státní sociální podpora*. [on-line]. [cit. 2008-01-17]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/>
19. Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Státní sociální podpora: stručný průvodce dávkami státní sociální podpory*. 1.vyd. Praha: MPSV ČR, 2005. 69s. ISBN 80-86878-28-7
20. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Změny pro budoucnost-Sociální politika*. [on-line]. [cit. 2008-02-13]. Dostupné z: <http://www.reforma.cz>
21. MUNKOVÁ G. a kol. *Sociální politika v evropských zemích*. 1.vyd. Praha: Karolinum 2005. 189 s. ISBN 80-246-0780-8
22. NEVRTAL J., BÁRTA M., *Slovník státní sociální podpory*. Brno: CERM, 2000. 68 s. ISBN 80-7204-135-5
23. PENNING, F. *Úvod do evropského práva sociálního zabezpečení*. 1. vyd. Praha: MPSV ČR, 2003. 179 s. ISBN 80-86552-55-1
24. POTUČEK, M. *Sociální politika*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství 1995. 142 s. ISBN 80-85850-01-X
25. PRŮŠA L. *Ekonomie sociálních služeb*. 1.vyd. Praha: ASPI Publishing 2003.151 s. ISBN 80-86395-69-3
26. PŘIB J. *Sociální zabezpečení*. [on-line]. [cit. 2008-02-13]. Dostupné z: <http://www.aperio.cz/rodina/socialni-zabezpeceni.shtml>

27. *Sociální zabezpečení 2006: státní sociální podpora: sociální péče: sociální služby: pomoc v hmotné nouzi: životní a existenční minimum: působnost v jednotlivých orgánech: redakční uzávěrka 1.7.2006.* Ostrava: Sagit 2006. 240 s. ISBN 80-7208-571-9
28. TOMEŠ I. a kol. *Právo sociálního zabezpečení.* 2.vyd. Praha: Všehrad, 1995. 228s. ISBN 80-85305-33-X
29. TOMEŠ I. *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost.* 2.vyd. Praha: Sociopress, 2001. 262 s. ISBN 80-86484-009
30. TOMEŠ I. a kol. *Sociální správa.* 1.vyd. Praha: Portál, 2002. 304 s. ISBN 80-7178-560-1
31. TRÖSTER P. *Právo sociálního zabezpečení.* 3.vyd. Praha: C.H.Beck, 2005. 348 s. ISBN 80-7179-8556-8
32. *Vaše práva při pohybu v rámci Evropské unie: Ustanovení Společenství o sociálním zabezpečení.* 1.vyd. Praha: MPSV ČR, 2002. 39 s. ISBN 80-86552-08-X.
33. Zákon č.100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. MPSV ČR, 2008.
34. Zákon č.110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. MPSV ČR, 2008.
35. Zákon č.117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. MPSV ČR, 2008.
36. Zákon č.359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. MPSV ČR, 2008.

8. Klíčová slova

nezaopatřené dítě

reforma

rodina

sociální situace

státní sociální podpora

životní minimum

9. Přílohy

Příloha 1. Normativní náklady na bydlení v letech 2007 a 2008

Příloha 2. Statistické údaje

Příloha 3. Příklad E-formuláře

Příloha 4. Formulář žádosti o sociální příplatek

Příloha 5. Formulář žádosti o rozhodnutí o volbě rodičovského příspěvku

Příloha 1.

Normativní náklady na bydlení

Tabulka 1: Normativní náklady na bydlení v bytech užívaných na základě nájemní smlouvy a v družstevních bytech a bytech vlastníků pro rok 2007

Normativní náklady na bydlení pro nájemní byty platné od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2007					
Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 - 99 999 obyvatel	10 000 - 49 999 obyvatel	do 9 999 obyvatel
1	3 339	2 893	2 659	2 518	2 460
2	4 926	4 233	3 913	3 721	3 640
3	6 764	5 858	5 440	5 188	5 083
4 a více	8 545	7 453	6 948	6 644	6 517
Normativní náklady na bydlení pro družstevní byty a byty vlastníků platné od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2007					
Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 - 99 999 obyvatel	10 000 - 49 999 obyvatel	do 9 999 obyvatel
1	2 236	2 236	2 236	2 236	2 236
2	3 362	3 362	3 362	3 362	3 362
3	4 730	4 730	4 730	4 730	4 730
4 a více	5 978	5 978	5 978	5 978	5 978

Zdroj: MPSV ČR

Tabulka popisuje normativní náklady na bydlení pro nájemní byty a pro družstevní byty a byty vlastníků platné pro rok 2007. Vyšší náklady jsou patrné u bytů družstevních a bytů vlastníků. Nejvyšší náklady pro všechny typy bytů jsou v Praze a úměrně se snižují dle počtu obyvatel obce. Další charakteristikou je jednotná výše nákladů pro družstevní byty a byty vlastníků v rodinách se čtyřmi a více osobami bez ohledu na počet obyvatel obce.

Tabulka 2: Normativní náklady na bydlení v bytech užívaných na základě nájemní smlouvy a v družstevních bytech a bytech vlastníků pro rok 2008

Normativní náklady na bydlení pro nájemní byty platné od 1. 1. 2008 do 31. 12. 2008					
Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 - 99 999 obyvatel	10 000 - 49 999 obyvatel	do 9 999 obyvatel
1	4 182	3 383	3 155	2 895	2 747
2	6 091	4 998	4 686	4 331	4 128
3	8 401	6 971	6 563	6 099	5 834
4 a více	10 549	8 824	8 332	7 772	7 453
Normativní náklady na bydlení pro družstevní byty a byty vlastníků platné od 1. 1. 2008 do 31. 12. 2008					
Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 - 99 999 obyvatel	10 000 - 49 999 obyvatel	do 9 999 obyvatel
1	2 653	2 653	2 653	2 653	2 653
2	4 055	4 055	4 055	4 055	4 055
3	5 763	5 763	5 763	5 763	5 763
4 a více	7 385	7 385	7 385	7 385	7 385

Zdroj: MPSV ČR

Normativní náklady na bydlení platné pro rok 2008 jsou stejně jako v roce 2007 určeny dle počtu osob v rodině a počtu obyvatel obce. Oproti roku 2007 došlo k nárůstu normativních nákladů na bydlení jak u bytů nájemních, tak i družstevních a bytů vlastníků.

Příloha 2.

Statistické údaje

Tabulka 1. Předpokládaný finanční dopad změn ve státní sociální podpoře a sociální péči na státní rozpočet (v mil. Kč)

Navrhované úpravy	2006	2007	2008		
	Skutečnost	Schválený rozpočet	Současná právní úprava	Po realizaci úprav	Úspora
Výdaje na SSP	34 051	54 439	56 256	48 017	- 8 238
v tom					
- přídavek na dítě	11 033	10 789	10 225	7 426	- 2 799
- sociální příplatek	4 418	4 727	4 839	4 346	- 493
- rodičovský příspěvek	13 526	29 598	31 247	27 350	- 3 897
- porodné	1 591	1 856	1 849	1 298	- 551
- příspěvek při převzetí dítěte	10	12	10	10	0
- příspěvek na školní pomůcky	65	79	84	0	- 84
- pohřebné	513	530	515	100	- 415

Zdroj: MPSV ČR

Tabulka znázorňuje výdaje na SSP v letech 2006, 2007 a 2008, a to jak souhrnně, tak za jednotlivé dávky. Dále představuje úspory, kterých je dosaženo realizací úprav zákona o SSP v roce 2008. Nejvyšší náklady na SSP jsou podle údajů v roce 2008 před realizací úprav, nejnižší naopak po této realizaci. Nejvíce výdajů připadá na rodičovský příspěvek a přídavek na dítě, nejméně pak na příspěvek při převzetí dítěte či příspěvek na školní pomůcky. Největších úspor bylo dosaženo na rodičovském příspěvku a přídavku na dítě, naopak vůbec se neušetřilo na příspěvku při převzetí dítěte, a ani zrušení příspěvku na školní pomůcky nepřináší do státního rozpočtu přílišné úspory.

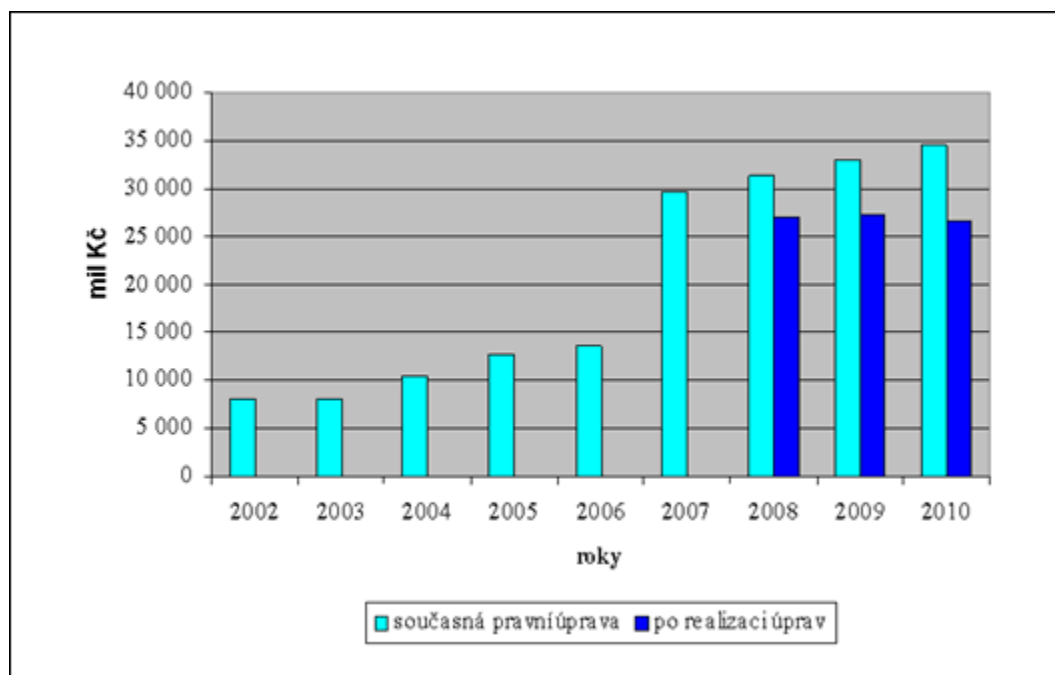
Graf 1. Porovnání vývoje celkových nákladů na dávky státní sociální podpory

Zdroj: MPSV + Ministerstvo financí(MF)

Graf znázorňuje vývoj celkových nákladů na dávky státní sociální podpory od roku 2002 až do roku 2010. Nejnižší náklady byly podle tohoto znázornění v roce 2003, výrazného růstu nabyly v roce 2007 a dále by rostly, realizací úprav se však v roce 2008 podařilo snížení celkových nákladů, které díky tomu nepřesáhnou 60 000 mil.Kč, ale pohybují se kolem hranice 50 000 mil.Kč.

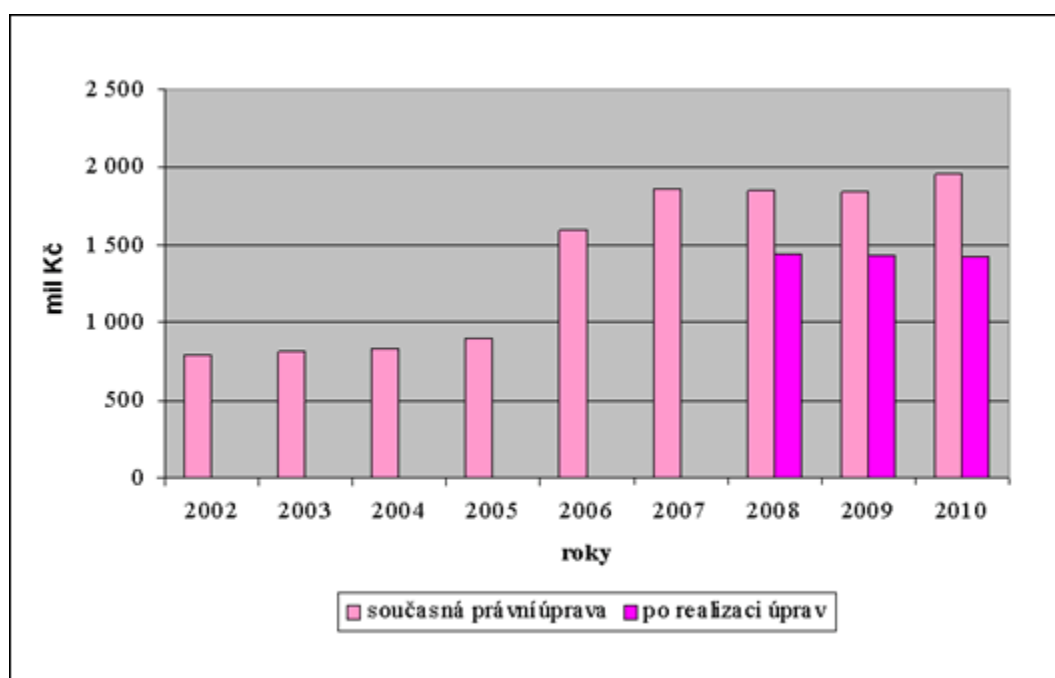
Graf 2. Porovnání vývoje nákladů na rodičovský příspěvek

Zdroj: MPSV+MF

Graf popisuje stoupající tendenci vývoje nákladů na rodičovský příspěvek. V roce 2007 je patrný rapidní nárůst nákladů zhruba o 16 mil. Kč. Realizací úprav se náklady od roku 2008 podařilo snížit, a tyto náklady nadále klesají až do roku 2010.

Graf 3. Porovnání vývoje nákladů na porodné

Zdroj: MPSV +MF

Náklady na porodné se v letech 2002 až 2005 pohybují téměř v rovině, rok 2006 charakterizuje nárůst nákladů cca o 700 mil. Kč, nárůst nákladů je zaznamenán také v roce 2007. V případě, že by nedošlo k úpravě zákona, pohybovaly by se náklady pod hranicí 2 000 mil. Kč, realizací úprav se je od roku 2008 podařilo snížit na méně než 1 500 mil. Kč.

Příloha 3. Příklad E-formuláře

SPRÁVNÍ KOMISE
PRO SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ
MIGRUJÍCÍCH PRACOVNÍKŮ

Viz instrukce – str. 4

E 407 (1)

LÉKAŘSKÉ POTVRZENÍ PRO ÚČELY PŘIZNÁNÍ ZVLÁŠTNÍCH NEBO ZVÝŠENÝCH RODINNÝCH DÁVEK PRO ZDRAVOTNĚ
POSTIŽENÉ DĚTI

Nařízení 1408/71: článek 73; článek 74
Nařízení 574/72: článek 86; článek 88

A. Žádost o potvrzení

Vyplní instituce kompetentní pro přiznání dávek.

1.	☐ Zaměstnaná osoba	☐ Samostatně výdělečně činná osoba		
1.1	Příjmení ^(1a)			
1.2	Jméno	Dřívější příjmení ^(1a)	Místo narození ^(1b)	
1.3	Datum narození	Pohlaví	Státní příslušnost	Identifikační číslo/číslo pojištění ^(1c)
1.4	Adresa ⁽²⁾			
2.	Dítě, pro které se potvrzení žádá.			
2.1	Příjmení ^(1a)			
2.2	Křestní jména			
2.3	Místo narození ^(1b)	Datum narození	Pohlaví	Identifikační číslo/číslo pojištění ^(1c)
2.4	Adresa ⁽²⁾			
3.	Instituce, která je kompetentní pro přiznání dávek.			
3.1	Název			
3.2	Adresa ⁽²⁾			
3.3	Referenční číslo spisu			
3.4	Razítko	3.5 Datum	
		3.6 Podpis		

B. Potvrzení

Lékař určený institucí místa bydliště dítěte, které se podrobilo lékařské prohlídce, vyplní tuto a následující stránku a pošle je instituci uvedené v položce 3 výše. Přiloží všechny poslední podpůrné lékařské dokumenty (fotografie, rentgeny, výsledky lékařských prohlídek atd.)⁽⁴⁾.

4.					
4.1	Stáří dítěte ke dni lékařské prohlídky:	let	měsíců	
	Váha dítěte:	kilogramů	gramů	výška:
					centimetrů
4.2	Psychomotorická retardace				
	Retardace s přihlédnutím k normální úrovni pro stáří dítěte:	☐	Ano	☐	Ne
	Pokud ano, prosím specifikujte				
4.3	Samostatnost				
	Je dítě schopno bez pomoci sedět?	☐	Ano	☐	Ne
	Umí mluvit?	☐	Ano	☐	Ne
	Dokáže bez pomoci jíst?	☐	Ano	☐	Ne
				Umí chodit?	☐
					Ano ☐
					Ne ☐
				Umí se bez pomoci obléci?	☐
					Ano ☐
					Ne ☐
				Umí psát?	☐
					Ano ☐
					Ne ☐
				Udrží moč?	☐
					Ano ☐
					Ne ☐
4.4	Péče				
	Vynucuje si stav dítěte péči jiné osoby?	☐	Ano	☐	Ne
	Trvalou péči?	☐	Ano	☐	Ne
			Denní, ne však trvalou péči	☐	Ano ☐
					Ne ☐
	Nebo jiná opatření (prosím upřesnit):				
4.5	Druh hlavního zdravotního postižení				
	Je zdravotní postižení dítěte				
	smyslové:	vizuální		
		sluchové		
		motorické:		
	duševní:	duševní úroveň		
		chování		
	jiné postižení:				
4.6	Původ zdravotního postižení ⁽³⁾				
	— vrozená vada:	☐	Ano	☐
				Ne	
	— nemoc:	☐	Ano	☐
				Ne	
	datum počátku zdravotního postižení:	měsíc:	rok:
	datum určení diagnózy:	měsíc:	rok:
	datum zahájení léčby:	měsíc:	rok:
	— úraz:	☐	Ano	☐
				Ne	
	datum úrazu:			
4.7	Přidružená zdravotní postižení				
	Která?				
	Ostatní vady:				
4.8	Jiné údaje				
	Zdravotní postižení v rodině:				
	Již provedené další lékařské prohlídky:				
	(Kopie zpráv o lékařských prohlídkách by se měly přiložit, pokud jsou relevantní.)				

4.9 Léčení, včetně rehabilitace a léčebné terapie. Jaké formy léčení se aplikují?

.....

Od kdy?

Jaké formy léčení byly doporučeny?

— Operace:

.....

— Hospitalizace (v posledních 3 letech):

— Léčba doma (léky, ...): Od kdy?/...../.....

..... Od kdy?/...../.....

..... Od kdy?/...../.....

— Rehabilitace: Počátek Frekvence Kde?

Logopedie:

Fyzioterapie:

Profesní terapie:

(Psycho)terapie:

Raná domácí péče:

4.10 Výchovná a výchovná opatření

Jaké formy výchovy a výcviku se aplikují?

.....

Od kdy?

Jaká výchova a jaký výcvik byly doporučeny?

4.11 Prognóza

Rozvedte prosím:

.....

4.12 ICD (International Classification of Diseases – WHO) kód nemoci

4.13 Počátek nemoci

4.14 Datum příští kontroly

5.

5.1. Příjmení a jméno lékaře

5.2 Adresa (²)

.....

5.3 Datum

.....

5.4 Podpis

.....

INSTRUKCE

Vyplňte prosím tento formulář tiskacím písmem, pište jen na vytečkované linky. Formulář má čtyři stránky. Je nutné vyplnit všechny stránky, i když neobsahují žádné relevantní informace. Vyplní se v jazyce lékaře, který vydává potvrzení.

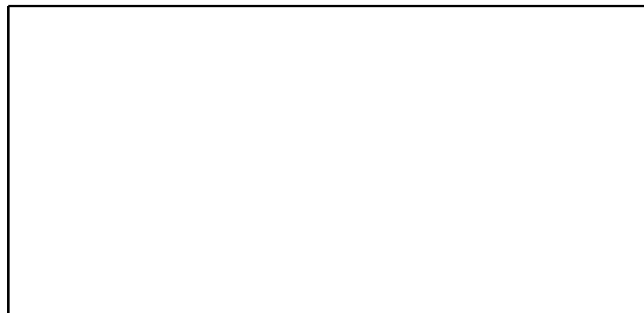
POZNÁMKY

- (¹) Symbol státu, jehož instituce vyplňuje formulář: BE = Belgie; CZ = Česká Republika; DK = Dánsko; DE = Německo; EE = Estonsko; GR = Řecko; ES = Španělsko; FR = Francie; IE = Irsko; IT = Itálie; CY = Kypr; LV = Lotyšsko; LT = Litva; LU = Lucembursko; HU = Maďarsko; MT = Malta; NL = Nizozemsko; AT = Rakousko; PL = Polsko; PT = Portugalsko; SI = Slovinsko; SK = Slovensko; FI = Finsko; SE = Švédsko; UK = Velká Británie; IS = Island; LI = Lichtenštejnsko; NO = Norsko; CH = Švýcarsko.
- (^{1a}) U španělských státních příslušníků uveďte obě rodná příjmení.
U portugalských státních příslušníků uveďte všechna jména (jméno, příjmení, dívčí jméno) v pořadí občanského stavu, v němž jsou v průkazu totožnosti nebo v cestovním pasu.
- (^{1b}) U portugalských okresů uveďte také farnost a obec.
- (^{1c}) Tam, kde má být formulář zaslán české instituci, uveďte rodné číslo, kyperské instituci, jestliže je to kyperský občan, uveďte kyperské identifikační číslo, jestliže to není kyperský občan, uveďte číslo cizineckého registračního oprávnění (ARC), dánské instituci, uveďte CPR číslo, pro finskou instituci uveďte číslo registru obyvatelstva (the population register number), pro švédskou instituci uveďte osobní číslo (personnummer), pro islandskou instituci uveďte osobní identifikační číslo (kennitala), pro lichtenštejnskou instituci uveďte AHV číslo pojištěnce, pro litevskou instituci uveďte osobní identifikační číslo, pro lotyšskou instituci uveďte identifikační číslo státu, pro maďarskou instituci uveďte TAJ identifikační číslo sociálního pojištění, pro maltskou instituci v případě maltských občanů uveďte číslo identifikační karty, v případě, že není maltským občanem, uveďte maltské číslo sociálního pojištění; pro norskou instituci uveďte osobní identifikační číslo (fødselsnummer); pro belgickou instituci uveďte číslo národního sociálního pojištění (NISS); pro německou instituci systému veřejného penzijního pojištění uveďte číslo pojištěnce (VSNR); pro španělskou instituci uveďte číslo zobrazené na národní identifikační kartě (DNI) nebo N.I.E v případě cizinců, a to i po vypršení data platnosti; pro polskou instituci uveďte čísla PESEL a NIP; pro portugalskou instituci uveďte také registrační číslo ve veřejném systému penzijního pojištění, jestliže je dotčená osoba pojištěna v systému sociálního zabezpečení pro státní úředníky v Portugalsku; pro slovenskou instituci uveďte rodné číslo; pro Slovinskou instituci uveďte osobní identifikační číslo (EMŠO) a daňové číslo, pro švýcarskou instituci uveďte číslo pojištěnce AVS/AI (AHV/IV). V jiných případech napište „Žádné“.
- (²) Ulice, číslo, poštovní směrovací číslo, město, stát.
- (³) Je zapotřebí vyplnit jen tehdy, když za přiznání rodinných dávek je odpovědná belgická nebo slovenská instituce.
- (⁴) Ve Slovinsku vyplní lékařská komise stanovená Ministerstvem práce, rodiny a sociálních věcí (Minister of Labour, Family and Social Affairs).
-

SOCIÁLNÍ PŘÍPLATEK

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Žádost o sociální příplatek

A. Žadatel, který pečuje o nezaopatřené dítě/děti:

Příjmení:	Jméno:	Titul:
Rodné příjmení ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :	
Vztah žadatele k dítěti/dětem:		
Trvalý pobyt: Obec: Část obce: Ulice: Č. p.: Č. orient.: PSČ:		
Telefon:	E-mail:	Příjmy ³⁾ :

Veškeré příjmy uváděné v této žádosti jsou za kalendářní čtvrtletí (tj. rozhodné období)⁴⁾:

. čtvrtletí 200

- 1) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.
- 2) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).
- 3) Do kolonky **Příjmy** запиšte **ANO**, pokud příslušná osoba v rozhodném období měla kromě přídatku na dítě a rodičovského příspěvku některý příjem rozhodný pro přiznání dávky. Pro všechny osoby, které v rozhodném období žádný z takových příjmů neměly, kolonku proškrtněte.
- 4) U sociálního příplatku, na nějž se uplatňuje nárok v 1. čtvrtletí 2008, je rozhodným obdobím 4. čtvrtletí 2007, pro nárok ve 2. čtvrtletí 2008 je rozhodným obdobím 1. čtvrtletí 2008 atd.

B. Nezaopatřené děti, o které pečují:

Neuvádějte děti svěřené do pěstounské péče nebo svěřené do péče poručníka, a to včetně dětí, které mají nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte po dosažení zletilosti dítěte, a dětí, jimž nenáleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte proto, že požívají důchod z důchodového pojištění, který je stejný nebo vyšší než uvedený příspěvek, dále neuvádějte děti svěřené do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem nebo poručníkem dítěte, děti v osobní péči osoby, která nemá k dítěti vyživovací povinnost, jestliže probíhá soudní řízení o ustanovení této osoby poručníkem dítěte, a dále děti, které jsou v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro děti nebo mládež.

Podpisem stvrzuje každá z uvedených osob (v případě nezletilých dětí jejich zákonný zástupce) správnost a úplnost uvedených údajů a dává výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu těchto osob, skutečnosti prokazující nezaopatřenost dětí a údaje o přihlášení se k trvalému pobytu.

1.	Příjmení:		Jméno:	
	Rodné příjmení ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :	
	Příjmy ³⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Částečný invalidní důchod ⁶⁾ :	
	Společně ⁷⁾ :	Studium ⁸⁾ :	Podpis	
2.	Příjmení:		Jméno:	
	Rodné příjmení ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :	
	Příjmy ³⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Částečný invalidní důchod ⁶⁾ :	
	Společně ⁷⁾ :	Studium ⁸⁾ :	Podpis	
3.	Příjmení:		Jméno:	
	Rodné příjmení ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :	
	Příjmy ³⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Částečný invalidní důchod ⁶⁾ :	
	Společně ⁷⁾ :	Studium ⁸⁾ :	Podpis	
4.	Příjmení:		Jméno:	
	Rodné příjmení ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :	
	Příjmy ³⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Částečný invalidní důchod ⁶⁾ :	
	Společně ⁷⁾ :	Studium ⁸⁾ :	Podpis	
5.	Příjmení:		Jméno:	
	Rodné příjmení ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :	
	Příjmy ³⁾ :	Zdrav. stav ⁵⁾ :	Částečný invalidní důchod ⁶⁾ :	
	Společně ⁷⁾ :	Studium ⁸⁾ :	Podpis	

C. Ostatní společně posuzované osoby (např. rodič, druh, apod.):

Neuvádějte děti svěřené do pěstounské péče nebo svěřené do péče poručníka, a to včetně dětí, které mají nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte po dosažení zletilosti dítěte, a dětí, jimž nenáleží příspěvek na úhradu potřeb dítěte proto, že požívají důchod z důchodového pojištění, který je stejný nebo vyšší než uvedený příspěvek, dále neuvádějte děti svěřené do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem nebo poručníkem dítěte, děti v osobní péči osoby, která nemá k dítěti vyživovací povinnost, jestliže probíhá soudní řízení o ustanovení této osoby poručníkem dítěte, a dále děti, které jsou v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro děti nebo mládež.

Podpisem stvrzuje každá z uvedených osob správnost a úplnost uvedených údajů a dává výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, výši příjmu těchto osob a údaje o přihlášení se k trvalému pobytu.

⁵⁾ Do kolonky **Zdrav. stav** запиšte **ANO**, pokud se jedná o dítě, které má dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav potvrzený lékařem ÚP, v ostatních případech kolonku proškrtněte.

⁶⁾ Do kolonky **Částečný invalidní důchod** запиšte **ANO** v případě, že je nezaopatřené dítě poživatелеm částečného invalidního důchodu z důchodového pojištění, v ostatních případech kolonku proškrtněte.

⁷⁾ Do kolonky **Společně** запиšte **ANO**, pokud se dítě narodilo současně s některým dalším dítětem, na něž je uplatňován nárok, v ostatních případech kolonku proškrtněte.

⁸⁾ Do kolonky **Studium** запиšte **ANO**, pokud dítě studuje na střední škole v denní formě studia nebo na vysoké škole v prezenční formě studia ve studijním programu poskytujícím vysokoškolské vzdělání, v ostatních případech kolonku proškrtněte.

1.	Příjmení:	Jméno:	Titul:
	Rodné příjmení ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :	
	Příjmy ³⁾ :	Podpis:	
2.	Příjmení:	Jméno:	Titul:
	Rodné příjmení ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :	
	Příjmy ³⁾ :	Podpis:	
3.	Příjmení:	Jméno:	Titul:
	Rodné příjmení ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :	
	Příjmy ³⁾ :	Podpis:	

D. Zdravotní stav / osamělost rodiče uvedených dětí:

Zaškrtněte prosím jednu z následujících pěti variant.

- oba rodiče jsou dlouhodobě těžce zdravotně postižení
- osamělý dlouhodobě těžce zdravotně postižený rodič ⁹⁾
- jeden z rodičů je dlouhodobě těžce zdravotně postižený
- osamělý rodič, který není dlouhodobě těžce zdravotně postižený ⁹⁾
- neplatí ani jedna z výše uvedených možností

E. Žádám o přiznání dávky ode dne:

. . 200

do ¹⁰⁾:

. . 200

F. Dávku mi zaslejte:

Zaškrtněte prosím jednu z následujících pěti variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace.

- na účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu:	Kód banky:	Specifický symbol ¹¹⁾ :
-------------	------------	------------------------------------

- na účet u peněžního ústavu v SR vedeném v SKK:

Číslo účtu:	Kód banky:	Specifický symbol:
-------------	------------	--------------------

- na účet zahraničního peněžního ústavu v EU:

Příjemce	IBAN:	Měna:
	Název:	
	Adresa: Město:	Stát:
(uveďte alespoň město a stát)		
Banka příjemce	BIC/SWIFT:	
	Název:	
	Adresa: Město:	
(uveďte alespoň město)		

- poštovní poukázkou na adresu trvalého pobytu v ČR

- poštovní poukázkou na jinou adresu v ČR:

Obec:	Část obce:
Ulice:	Č. p.: Č. orient.: PSČ:

⁹⁾ Za osamělého rodiče se považuje rodič, který je svobodný, ovdovělý nebo rozvedený, pokud nežije s druhem; k druhovi se přitom přihlíží pouze v případě, že s touto osobou žije alespoň tři měsíce.

¹⁰⁾ Kolonku **do** vyplňte pouze v případě, že uplatňujete nárok na období kratší než do 30. června.

¹¹⁾ Kolonku **Specifický symbol** vyplňte v případě Československé obchodní banky pro účty s číslem 6699.

G. Adresy trvalého pobytu společně posuzovaných osob, u nichž je tato adresa odlišná od adresy trvalého pobytu žadatele:

Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Trvalý pobyt: Obec:	Část obce:	Ulice: Č. p.: Č. orient.: PSČ:
Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Trvalý pobyt: Obec:	Část obce:	Ulice: Č. p.: Č. orient.: PSČ:

H. Údaje o společně posuzovaných osobách pro účely vyplácení dávek v rámci Evropské unie:

Zaškrtněte prosím jednu ze dvou následujících variant.

Pro všechny společně posuzované osoby platí:

- jsou hlášeny k trvalému pobytu na území České republiky¹²⁾,
- neppracují v jiném členském státě Evropské unie,
- nepobírají dávku v nezaměstnanosti nebo důchod v jiném státě Evropské unie,
- nejsou občany jiného členského státu Evropské unie,
- nejsou osobami bez státní příslušnosti nebo uprchlíky bydlícími v jiném členském státě Evropské unie a na území České republiky pracujícími, studujícími nebo žijícími.

Neplatí předchozí varianta.

I. Prohlášení žadatele:

Prohlašuji, že jsou v této žádosti uvedeny všechny společně posuzované osoby.

Veškeré údaje v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly.

Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby sdělily příslušnému úřadu, který

o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí

- výši příjmu
- údaje o přihlášení se k trvalému pobytu
- skutečnosti prokazující nezaopatřenost uvedených dětí
- skutečnosti prokazující nepříznivý zdravotní stav

Jsem si vědom(a) povinnosti písemně ohlásit příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje, do osmi dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V	dne	. . 200	Podpis žadatele:
---	-----	---------	------------------

K žádosti prosím doložte:

- pro všechny uvedené osoby průkaz totožnosti, u dětí do 15 let rodný list
- pro nezaopatřené děti po skončení povinné školní docházky a vždy od školního roku začínajícího v kalendářním roce, v němž dítě dovršilo 15 let:
Potvrzení o studiu nebo
Potvrzení o zdravotním stavu nebo
Potvrzení o neschopnosti soustavně se připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz nebo
Potvrzení o vedení v evidenci úřadu práce pro uchazeče o zaměstnání po skončení povinné školní docházky do 18. roku věku
- pro děti, které studují na střední škole v denní formě studia nebo na vysoké škole v prezenční formě studia ve studijním programu poskytujícím vysokoškolské vzdělání, **Potvrzení o studiu**
- pro každou ze společně posuzovaných osob, která vyplnila ANO v kolonce **Příjmy, Doklad o výši čtvrtletního příjmu** za příslušné kalendářní čtvrtletí
- pokud některá ze společně posuzovaných osob pobírala v rozhodném období příjem přijatý v rámci plnění vyživovací povinnosti podle zákona o rodině nebo obdobná plnění poskytovaná ze zahraničí a poskytovatel tohoto příjmu je rovněž společně posuzovanou osobou, **Doklad o výživném poskytovaném společně posuzovanou osobou** za příslušné kalendářní čtvrtletí
- pro trvání nároku na každé kalendářní čtvrtletí musí každá ze společně posuzovaných osob do konce prvního měsíce tohoto čtvrtletí doložit **Doklad o výši čtvrtletního příjmu** za předchozí kalendářní čtvrtletí nebo musí být pro toto čtvrtletí uvedena na **Prohlášení osob, které nemají příjmy rozhodné pro nárok na dávky**
- v případě osob, u nichž je v žádosti uveden dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, **Potvrzení o zdravotním stavu**
- **Doplňující údaje o společně posuzovaných osobách pro účely vyplácení dávek v rámci EU**, pokud jste v části H zaškrtnl(a) druhou variantu.

¹²⁾ § 3 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

VOLBA RODIČOVSKÉHO PŘÍSPĚVKU

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

--

podací razítko

Žádost o rozhodnutí o volbě nároku na rodičovský příspěvek

Pokud budete chtít pobírat rodičovský příspěvek do 21 měsíců věku dítěte v základní výměře a následně do 4 let věku dítěte ve snížené výměře, tuto žádost nepodávejte.

A. Žadatel – rodič, který uplatnil nárok na rodičovský příspěvek:

Příjmení:	Jméno:	Titul:
Rodné příjmení ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :	

B. Dítě, u kterého provádím volbu (nejmladší dítě v rodině):

Příjmení:	Jméno:	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
-----------	--------	----------------------------------

C. Volba nároku na rodičovský příspěvek ³⁾:

Zaškrtněte prosím jednu z následujících dvou variant.

- do 2 let věku dítěte ve zvýšené výměře ⁴⁾
- do 3 let věku dítěte v základní výměře ⁵⁾

D. Prohlášení žadatele:

Prohlašuji, že mi není známo, že na výše uvedené dítě byla již provedena volba nároku na rodičovský příspěvek. ⁶⁾ Veškeré údaje uvedené v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivě uvedených údajů vyplývaly.

Podpisem dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o volbě rozhoduje

- údaje o nároku na peněžitou pomoc v mateřství, peněžitou pomoc nebo nemocenské poskytované v souvislosti s porodem a jejich výši

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V	dne	.	.	200	Podpis žadatele:
---	-----	---	---	-----	------------------

K žádosti prosím doložte:

- **Potvrzení o nároku na dávky ovlivňující nárok a výši rodičovského příspěvku**

Formuláře všech uvedených potvrzení a dokladů najdete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti příslušného úřadu, který o dávce rozhoduje. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

-
- 1) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.
 - 2) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Ž (muž nebo žena).
 - 3) Volbu nároku je oprávněn provést jen rodič, který uplatnil nárok na rodičovský příspěvek na uvedené dítě a v době volby nároku má na rodičovský příspěvek nárok.
 - 4) Volbu můžete provést:
 - jestliže Vám vznikl nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo peněžitou pomoc ve výši nejméně 380 Kč za kalendářní den z důvodu porodu nebo převzetí uvedeného dítěte,
 - nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, v němž uvedené dítě dosáhlo 22 týdnů života nebo 31 týdnů života, narodily-li se zároveň 2 nebo více dětí.
 - 5) Volbu můžete provést:
 - jestliže Vám vznikl nárok na peněžitou pomoc v mateřství, peněžitou pomoc nebo nemocenské poskytnuté v souvislosti s porodem z důvodu porodu nebo převzetí uvedeného dítěte,
 - nejpozději do konce kalendářního měsíce, v němž uvedené dítě dosáhlo 21 měsíců věku.
 - 6) Volbu nároku nelze měnit, a to ani rodičem, který převzal dítě do péče poté, kdy už byla volba nároku provedena. Volbu nelze provést zpětně.